

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Lucie Smékalová

Zapisování jmen do matriční knihy v rozporu se zákonem

Diplomová práce

Olomouc 2024

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma *Zapisování jmen do matriční knihy v rozporu se zákonem* vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje. Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 114 328 znaků včetně mezer.

V Olomouci dne 28. března 2024

Lucie Smékalová

Ráda bych tímto poděkovala vedoucí své diplomové práce JUDr. Lucie Madleňákové, Ph.D. za odborné vedení práce, věcné připomínky a vstřícný přístup. Chtěla bych také poděkovat rodičům, manželovi a všem, kteří mě během celého studia podporovali.

Obsah

Seznam použitých zkratk	5
1. Současná právní úprava	9
1.1. Jméno.....	9
1.2. Která jména lze do matriční knihy zapsat?	11
1.3. Proces zápisu jména do matriční knihy	13
1.4. Zhodnocení současné právní úpravy s návrhy de lege ferenda	19
2. Zapisování jmen do matriční knihy v rozporu se zákonem	23
2.1. Jména zapsaná v rozporu se zákonem	23
2.2. Neutrální jména transsexuálních osob pro přechodné období léčby	25
2.3. Zhodnocení matriční praxe s návrhy de lege ferenda.....	27
3. Náprava nezákonně zapsaných jmen	30
3.1. Přezkumné řízení	30
3.2. Podmínky přezkumného řízení	35
3.3. Lhůty pro zahájení přezkumného řízení	39
3.4. Rozhodnutí v přezkumném řízení.....	40
3.5. Právní následky rozhodnutí pro adresáta s návrhy de lege ferenda.....	41
4. Návrhy de lege ferenda	45
4.1. Návrhy na odstranění jmen zapsaných v rozporu se zákonem	45
4.2. Návrhy na předcházení vzniku dalších nezákonných zápisů.....	46
Závěr	48
Seznam použité literatury	50
Shrnutí	54
Abstract	54
Klíčová slova	54
Key words	54

Seznam použitých zkratek

Matriční zákon	Zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení, ve znění pozdějších předpisů.
Novela	Zákon č. 414/2023 Sb., kterým se mění zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.
Občanský zákoník	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
Správní řád	Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.
Trestní zákoník	Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Úvod

Pro svou diplomovou práci jsem zvolila téma *Zapisování jmen do matriční knihy v rozporu se zákonem*. K volbě tématu mě vedla mimo jiné skutečnost, že problematika na úseku matrik je a bude stále aktuální, jelikož nás matriční agenda provází při všech důležitých okamžicích našeho života a týká se každého z nás. Konkrétně jméno náleží člověku po celý život a představuje jeho základní identifikační údaj v každodenním životě. Zvolit jméno svému dítěti je jedním z prvních důležitých úkolů každého nastávajícího rodiče.

Jména prochází neustálým vývojem a jejich popularita se mění v čase. V posledních letech se stále častěji setkáváme s netradičními jmény, či s tím, že někomu nebyl zápis vybraného jména povolen. Do povědomí společnosti se problematika dostává bezesporu zejména díky případům s mediálním dosahem.

Téma diplomové práce jsem si vybrala a její poměrnou část také napsala před 1. lednem 2024, tedy před účinností novely zákona o matrikách, jménu a příjmení, která přináší značné změny na úseku jmen. Diplomová práce se k novele vymezí, nadále se ale bude zabývat i původním zněním zákona a otázkou, zda bylo správné a nezbytné k příslušné novele přistoupit.

Výběr jména je v naší společnosti zákonem limitován a má určité hranice. Z dostupných údajů však vyplývá, že některými zápisy do matričních knih byly původní zákonné limity překročeny. Nejedná se však o ojedinělé případy. Je poměrně známo, že mezi námi existují i osoby, kterým náleží např. jméno ve své neoficiální podobě. Někteří tak měli na matričním úřadě „štěstí“ a jsou nositeli jmen, jejichž zápis zákon zakazuje, naproti tomu stojí občané, kterým nezákonný zápis jména neprošel. Přesto společnost, praxe ani odborná literatura nepřikládala tomuto problému donedávna žádný zásadní význam. Nezákonné zápisy tak byly přehlíženy a děly se nadále. Pozornost jim byla věnována maximálně jako úsměvným „perličkám“, které se někomu podařily zapsat.

Nastává zde tedy otázka, kterou ve své diplomové práci zodpovím, a to jestli byl zákon příliš přísný a měl být opravdu změněn, když se od něj praxe odchylovala, nebo zda se ním naopak matriky měly řídit a měl být striktně dodržován. Uvedené nesrovnalosti by v každém případě neměly být přehlíženy. Diplomová práce si proto klade za cíl odpovědět na otázky, jakým jiným způsobem než rozvolněním právní normy by bylo možné tento nesoulad praxe se zákonem a s tím související nezákonná rozhodnutí matričních úřadů odstranit a jak by bylo vhodné k problematice přistupovat *de lege ferenda*. Zaměřím se zejména na zapisování jmen

zdrobnělých, domáckých a jmen v nesprávné pravopisné podobě. Zmíněna budou také jména neexistující.

Práce se člení do čtyř kapitol. V první kapitole nejprve vymezím současnou i předchozí právní úpravu a základní instituty, se kterými budu ve svém výzkumu pracovat. Následně provedu analýzu a zhodnocení uvedených právních úprav limitujících jména, která lze do matriční knihy zapsat.

Druhá kapitola uvede konkrétní případy, ve kterých byla novorozencům do rodného listu zapsána jména, která zákon nepřipouštěl. Kromě jmen zdrobnělých, domáckých a jmen v nesprávné pravopisné podobě budu zkoumat také zajímavou výjimku z původně nezapsatelných jmen, která platila pro obourodé podoby jmen transsexuálních osob užívaných pro přechodné období jejich léčby. Na závěr druhé kapitoly zhodnotím matriční praxi a zmíním problémové aspekty vyplývající z příslušných zápisů a s tím spojené důvody, které nezbytně vedou k potřebě dodržování zákona, k zachování jeho původního znění a k souladu praxe s právními předpisy.

Hlavní část diplomové práce bude ve třetí kapitole v rámci normativního výzkumu cílit na představení možností a návrhů řešení, jak se lze proti nezákonným zápisům bránit. Budou zkoumány možnosti aplikace ustanovení o přezkumném řízení na uvedené případy a podmínky jeho přípustnosti. Významná bude rovněž otázka, jaký dopad by mělo rozhodnutí v přezkumném řízení pro adresáta, jehož jméno by nemohlo v matriční knize nadále setrvat.

V průběhu celého výzkumu a zejména pak v poslední kapitole budou uváděny návrhy *de lege ferenda*, které by v budoucnu mohly vést k předcházení a odstranění uvedených problémů a k usnadnění, sjednocení matriční praxe.

Nejvýznamnějším zdrojem diplomové práce bude kromě právních předpisů a k nim příslušných komentářů kniha s názvem *Jak se bude vaše dítě jmenovat?* od soudní znalkyně PhDr. Miloslavy Knappové, CSc., která představuje jednu ze základních pomůcek pro zápis jména do matriční knihy, ze které by měl mimo jiné matrikář vycházet. Detailně se zabývá nejen vysvětlením, co se rozumí textem zákona a jak je aplikován v praxi, ale také konkrétními jmény a jejich podobami. Z této literatury budu čerpat při posuzování zapsaných jmen vzbuzujících pochybnosti o své zákonitosti a při objasňování klíčových pojmů, o kterých hovoří zákon. K zamyšlení směřuje také příslušná judikatura, na kterou bude poukázáno při posouzení stávající zákonné úpravy a stanovení z toho vyplývajících návrhů *de lege ferenda*.

Při uvádění příkladů jmen, kterými byli někteří pojmenováni v rozporu se zákonem, budu vycházet z dat Českého statistického úřadu, který pravidelně představuje nejružnější statistiky, v nichž se samozřejmě i taková jména vyskytují. Nenalezneme zde však kompletní

přehled četnosti jmen na území České republiky, ten zveřejňovalo každoročně Ministerstvo vnitra, avšak pouze do roku 2016, kdy uvedlo, že ke zveřejňování takových statistik není na rozdíl od Českého statistického úřadu oprávněno a všechny dokumenty odstranilo.¹ Následně tuto činnost nikdo nepřevzal, a tak kompletní přehled od žádného oficiálního zdroje nenajdeme. Z dat, které zveřejňovalo Ministerstvo vnitra, však vychází přehledná internetová stránka *KdeJsme.cz* evidující zapsaná jména a jejich statistiky k roku 2016, i s ní proto budu ve svém výzkumu pracovat.

Diplomová práce bude při rozboru právní úpravy a zkoumání matriční praxe využívat metodu analytickou a deskriptivní. Při hodnocení zákonnosti zapsaných jmen bude využita metoda komparativní.

Diplomová práce vychází z platné právní úpravy ke dni 18. března 2024.

¹ MINISTERSTVO VNITRA. *Četnost jmen a příjmení* [online]. Mvcr.cz. Dostupné z:<https://www.mvcr.cz/clanek/cetnost-jmen-a-prijmeni.aspx>.

1. Současná právní úprava

Právní úprava představuje základní nástroj, na základě kterého dochází k zapisování jmen do matriční knihy. Na mnoha místech však není zcela jednoznačné, co zákonodárce pod jednotlivými pojmy rozumí a je nutno vycházet z komentáře a příslušné literatury. První kapitola vysvětluje pojem jméno a práva a povinnosti s ním spojená, přináší přehled a vysvětlení zákonných ustanovení upravujících jména, která lze do matriční knihy zapsat a zkoumá celý proces zápisu včetně všech úskalí, se kterými se lze setkat. Nezapomene také porovnat a zhodnotit současné a předchozí znění matričního zákona.

1.1. Jméno

Jméno je prostředkem individualizace fyzických osob.² Představuje důležitý osobní údaj³ a nezbytnou součást dnešní společnosti. Jménem člověka se dle občanského zákoníku rozumí jeho osobní jméno a příjmení.⁴ Dle zákona o matrikách, jménu a příjmení je však jménem pouze jméno osobní.⁵ Problematika jmen jakožto matriční činnost patří k odvětví vnitřní správy, bezpochyby se ale prolíná i s právem rodinným. Jména fyzických osob nejprve patřila do oblasti práva soukromého.⁶ Nejprve se pro individualizaci jednotlivých osob používala pouze jména osobní, příjmení se připojila až postupem času.⁷ Vůbec první soupisy jmen se objevily na našem území už ve středověku. Předmětem zájmu státu se stala jména za vlády Marie Terezie, kdy vznikl zájem na evidenci všech obyvatel. Patent Josefa II. vydaný v roce 1780 poté stanovil pravidla pro užívání jmen. Významným mezníkem byl zákon č. 55/1950 Sb., o užívání a změně jména a příjmení, který platil až dokud jej nenahradil současný matriční zákon.⁸

Fyzická osoba je ze zákona povinna užívat v úředním styku jméno, které je uvedeno na matričním dokladu vydaném matričním úřadem.⁹ V případě, že jsou uvedena dvě jména, je

² KODRIKOVÁ, Zuzana. Jméno jako identifikační znak fyzických osob II. *Právo a rodina*, 2004, roč. 6, č. 12, s. 20.

³ JURNÍKOVÁ, Jana a kol. *Správní právo: zvláštní část*. 6. doplněné vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2009, s. 19.

⁴ § 77 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁵ § 61 odst. 2 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení, ve znění pozdějších předpisů.

⁶ JURNÍKOVÁ, Jana a kol. *Správní právo: zvláštní část*. 6. doplněné vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2009, s. 13, 19.

⁷ MACHÁČOVÁ, Lenka. Pravidla pro určení i změnu příjmení dítěte. *Právo a rodina*, 2002, roč. 4, č. 1, s. 5.

⁸ SLÁDEČEK, Vladimír a kol. *Správní právo: zvláštní část: (vybrané kapitoly)*. 3. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2022, s. 26-28.

⁹ § 61 odst. 1 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení, ve znění pozdějších předpisů.

povinna užívat obě.¹⁰ Takovým dokladem je zpravidla rodný list.¹¹ Pojem úřední styk není přímo v matričním zákoně definován, rozumí se jím však jednání před orgány veřejné moci, Českou národní bankou, Veřejným ochráncem práv, Úřadem pro zastupování státu ve věcech majetkových, státními fondy a zdravotními pojišťovnami.¹² Pokud poruší fyzická osoba tuto svou povinnost, dopustí se některého z přestupků, které upravuje přímo matriční zákon.¹³

V ostatních případech však člověku nic nebrání, aby vystupoval a představoval se jinou podobou svého jména, jak je ostatně častým zvykem. Fyzická osoba může také přijmout pro určitý obor své činnosti nebo pro soukromý styk pseudonym. Právní jednání fyzické osoby je možné i pod pseudonymem, aniž by to mělo vliv na jeho platnost, pokud je zřejmé, kdo jednal a nemůže-li mít druhá strana pochybnost o osobě jednajícího. Pseudonym, který vejde ve známost, požívá stejné ochrany jako jméno.¹⁴ Rozhodnutí člověka o užívání pseudonymu, pod kterým hodlá vystupovat, je svobodným projevem vůle učiněným fakticky a neformálně, nejedná se tedy o právní jednání a nedochází k žádnému zápisu, posuzování, evidenci apod., pseudonym tak může přijmout i nezletilá osoba.¹⁵

Pokud však fyzická osoba užije v neúředním, právním styku jiné jméno než vlastní, nese následky omylů a újem z toho vzniklých.¹⁶ Přestože přímo na úseku matriční činnosti a jmen žádný trestný čin neexistuje, mohla by podle konkrétní situace nastoupit trestní odpovědnost za trestný čin podvodu podle § 209 trestního zákoníku, případně by se mohlo jednat i o pojistný či úvěrový podvod dle § 210 a § 211 trestního zákoníku. Nelze opomenout, že ochrana osobních údajů je zakotvena také v § 180 trestního zákoníku.

Jménu a příjmení náleží zvýšená právní ochrana. Základy právní úpravy jsou zakotveny i v právních předpisech mezinárodní úrovně.¹⁷ Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod stanoví, že: „Každý má právo na respektování svého soukromého a rodinného života.“¹⁸ Úmluva o právech dítěte uvádí přímo, že: „Každé dítě je registrováno

¹⁰ § 62 odst. 2 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹ HENYCH, Václav. Zákon o matrikách: s komentářem. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015, s. 237.

¹² GRONWALDTOVÁ WAGNEROVÁ, Petra, MORÁVKOVÁ, Jitka. Statusové věci občanů. Praha: ASPI, 2009, s. 2.

¹³ § 79a odst. 1 písm. c) zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴ § 79 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵ JANOŠEK, Vladimír. *Pseudonymous* [online]. Epravo.cz, 21. dubna 2015 [cit. 18. března 2024]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/pseudonymous-97499.html>.

¹⁶ § 77 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁷ SLÁDEČEK, Vladimír a kol. Správní právo: zvláštní část: (vybrané kapitoly). 3. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2022, s. 28.

¹⁸ čl. 8 odst. 1 sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících.

ihned po narození a má od narození právo na jméno.“¹⁹ Ochrana nalezneme rovněž v ústavním pořádku České republiky. Listina základních práv a svobod stanoví, že: „*Každý má právo, aby byla zachována jeho lidská důstojnost, osobní čest, dobrá pověst a chráněno jeho jméno.*“²⁰ Zvýšená ochrana byla v posledních letech utvrzena také Nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů), jedná se o tzv. GDPR.

1.2. Která jména lze do matriční knihy zapsat?

Matriční zákon stanoví, že do matriční knihy je možné zapsat jakékoliv existující jméno, avšak musí být ve své správné pravopisné podobě. Oproti tomu zakazuje zápis jména zkomoleného a zápis ženského jména fyzické osobě mužského pohlaví, totéž platí i naopak. Dítěti také nelze zapsat jméno jeho žijícího sourozence za předpokladu, že mají společné rodiče.²¹ Zákon připouští zápis dvou jmen, která ale nemohou být stejná.²² Od 1. ledna 2024 je možné zapsat i jména zdobnělá a domácká, která byla dříve matričním zákonem výslovně zakázána.

Je nutné vysvětlit, co zákonodárce rozumí pod klíčovými pojmy, které stojí v textu zákona. Existující jméno je takové slovo, které je jménem.²³ Musí se jednat o základní a spisovnou podobu jména, které existuje a je pravopisně doloženo.²⁴ Podmínkou však není existence pouze v jazyce českém, lze vybírat i ze jmen cizojazyčných.²⁵ V souladu se zákonem je tedy jak cizojazyčné jméno, které nemá v češtině svou obdobu, tak i cizojazyčná podoba českého jména, např. si lze zvolit mezi českým jménem Jan, anglickou podobou John či německou podobou Hans.²⁶

Zdobnělou podobou jména je např. Monička či Lukášek namísto Moniky a Lukáše. Za domáckou podobu se považují kromě zdobnělin také zkrácené a odvozené varianty jmen, jako např. Monča či Luky. Příkladem zkomoleného jména je Mikulišák ze jména Mikuláš.²⁷

¹⁹ čl. 7 odst. 1 sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 104/1991 Sb., o sjednání Úmluvy o právech dítěte.

²⁰ čl. 10 odst. 1 usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky.

²¹ § 62 odst. 1 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení, ve znění pozdějších předpisů.

²² § 18 odst. 2 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení, ve znění pozdějších předpisů.

²³ HENYCH, Václav. Zákon o matrikách: s komentářem. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015, s. 238.

²⁴ KNAPPOVÁ, Miloslava. Jak se bude vaše dítě jmenovat? 6. vydání. Praha: Academia, 2017, s. 43.

²⁵ KNAPPOVÁ, Miloslava. Jak se bude vaše dítě jmenovat? 6. vydání. Praha: Academia, 2017, s. 44.

²⁶ KNAPPOVÁ, Miloslava. Jak se bude vaše dítě jmenovat? 6. vydání. Praha: Academia, 2017, s. 45.

²⁷ KNAPPOVÁ, Miloslava. Jak se bude vaše dítě jmenovat? 6. vydání. Praha: Academia, 2017, s. 47.

Žadatelé o zápis jména si nemohou pravopisnou a existující podobu jména upravovat podle své vůle. Cizojazyčná jména tedy nelze psát foneticky podle výslovnosti, ale pouze podle toho, jak se správně píše. Např. nelze namísto anglického jména Steve povolit podobu Stýf. Stejně tak není možné písmena zdvojit, zaměňovat nebo nad ně přidávat čárky, pokud takový tvar v žádném jazyce neexistuje. Nelze např. upravit Amálii na Ammálii nebo Miladu na Myladu.²⁸

I přes jasné hranice zákonodárce však dochází ke společenskému vývoji a změnám jazykových měřítek. Z některých původně domáckých jmen se postupně vytrácí citové zabarvení a osamostatňují se jako základní podoby. V minulosti se např. jméno Luboš osamostatnilo od jména Lubomír, Vítek od Víta či Bára od Barbory. Jedná se o tzv. přehodnocování nebo zoficiálnění.²⁹ Počet jmen se rozšiřuje také ožíváním zastaralých a dříve užívaných jmen, jako je Zdislava, dále přitvářením zejména ženských podob jmen ke jménům mužským, např. Kryštofa, a v poslední řadě se jedná pochopitelně o přejímání jmen z cizích jazyků, příkladem je jméno Mia či Kevin.³⁰

Stejným jménem se rozumí i cizojazyčná podoba téhož jména.³¹ Pro zápis dvou jmen je vyloučeno např. spojení Jan John, rovněž ani sourozenci nemohou být pojmenováni Jan a John. V případě, že mají sourozenci dvě jména, nesmí být stejné žádné z nich. Pokud se tedy jeden ze sourozenců jmenuje Jan Karel, není možné druhého pojmenovat Karel Jan, Jiří Jan, ani František Karel.³² Tak se k problematice dvou jmen vlastních sourozenců staví autor komentáře matričního zákona. Lze se ale setkat i s volnějším výkladem, dle kterého pro rozlišení sourozenců postačí odlišné první jméno a druhé již může být totožné.³³ Zápis dvou jmen byl možný i v minulosti, avšak pouze do účinnosti zákona č. 55/1950 Sb., o užívání a změně jména a příjmení, který tuto možnost zrušil. Ke znovuzavedení přikročila až současná právní úprava.³⁴

Při výběru jména je nutné brát v potaz pohlaví jeho nositele. U množství jmen nalezneme mužské i ženské varianty jako např. Petr a Petra. Dochází také k vytváření protějšků k tradičním ženským jménům a naopak, příkladem je Dian ke jménu Diana. K záměně může

²⁸ KNAPPOVÁ, Miloslava. Jak se bude vaše dítě jmenovat? 6. vydání. Praha: Academia, 2017, s. 52.

²⁹ KNAPPOVÁ, Miloslava. Jak se bude vaše dítě jmenovat? 6. vydání. Praha: Academia, 2017, s. 49.

³⁰ GRONWALDTOVÁ WAGNEROVÁ, Petra, MORÁVKOVÁ, Jitka. Statusové věci občanů. Praha: ASPI, 2009, s. 5.

³¹ GRONWALDTOVÁ WAGNEROVÁ, Petra, MORÁVKOVÁ, Jitka. Statusové věci občanů. Praha: ASPI, 2009, s. 6.

³² HENYCH, Václav. Zákon matrikách: s komentářem. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015, s. 239.

³³ GRONWALDTOVÁ WAGNEROVÁ, Petra, MORÁVKOVÁ, Jitka. Statusové věci občanů. Praha: ASPI, 2009, s. 6.

³⁴ HENYCH, Václav. Zákon o matrikách: s komentářem. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015, s. 296.

dojít zejména z neznalosti při volbě cizojazyčného jména. Zároveň existuje i několik obourodých jmen, která lze použít pro obě pohlaví. Jedná se např. o jméno René, Kim, Nikola, Saša. Pronikají zde také obourodá cizojazyčná jména, jako např. Chris a Sidney.³⁵

V úvahu připadá i zápis tzv. zdvojeného jména. Zdvojená jména se používají ve funkci jména jednoho, vytvářejí se však pouze v některých jazycích a spojují se pouze jména v daném jazyce obvyklá, nikoliv jakákoliv dvě jména dle vůle rodičů. Z francouzských jmen je to např. Antoine-Pierre, v italštině dvě výchozí jména vytvářejí jméno složené, např. Rosamaria. V němčině některá jména splynula v jedno, např. Karlheinz či Annabella, některá byla v minulosti přejata i do češtiny např. Mariana, nalezneme zde také jména se spojovníkem, např. Johannes-Maximilian. Právní řád České republiky zápis zdvojených jmen nevyklučuje, přejímají se z cizích jazyků jako hotová, jazykově ověřená a doložená, nově se u nás nevytvářejí. Zdvojené jméno lze zapsat jak v cizojazyčné podobě např. Jean-Paul, tak v českém ekvivalentu Jan-Pavel. Vzhledem ke skutečnosti, že se zdvojené jméno používá jako jedno jméno, lze vedle něj zapsat i jméno druhé. Dítě tedy lze pojmenovat např. Dominik Jean-Hervé.³⁶

Někteří se mylně domnívají, že jména lze vybírat pouze ze jmen stojících v kalendáři. Na vydávání kalendářů se vztahuje zákon č. 37/1995 Sb., o neperiodických publikacích, který však neuvádí žádné podmínky pro obsah jmenové části kalendářů, jména tak nepodléhají žádnému schvalování ani posuzování. V praxi se však vychází z civilního kalendáře z počátku devadesátých let a případně se doplňují na některá data další jména. Kalendáře mohou vydávat různí vydavatelé. Neobvyklá jména, jejichž popularita u nás roste, se tak mohou objevit v různých kalendářích na různých místech. Není tedy nijak zaručeno, že pro určité jméno vejde jedno datum v obecnou známost.³⁷ Kalendář sice může představovat základní pomůcku pro výběr jména, jejich výčet však zdaleka není vyčerpávající ani nijak zaručený.

1.3. Proces zápisu jména do matriční knihy

Matrika je státní evidencí narození, uzavření manželství, vzniku registrovaného partnerství a úmrtí fyzických osob na území České republiky či v cizině, pokud se jedná o státní občany České republiky. Dále eviduje uzavření manželství v cizině, i v případě, že se nejedná o státní občany, pokud byl život snoubence přímo ohrožen.³⁸ Působnost stanovená matričním zákonem představuje výkon přenesené působnosti³⁹, tedy výkon státní správy.

³⁵ KNAPPOVÁ, Miloslava. Jak se bude vaše dítě jmenovat? 6. vydání. Praha: Academia, 2017, s. 53.

³⁶ KNAPPOVÁ, Miloslava. Jak se bude vaše dítě jmenovat? 6. vydání. Praha: Academia, 2017, s. 69-71.

³⁷ KNAPPOVÁ, Miloslava. Jak se bude vaše dítě jmenovat? 6. vydání. Praha: Academia, 2017, s. 105-106.

³⁸ § 1 odst. 1 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení, ve znění pozdějších předpisů.

³⁹ § 95a zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení, ve znění pozdějších předpisů.

Matriční zákon dělí matriku na matriku narození, manželství, partnerství a úmrtí. Pro matriku narození se vede matriční kniha narození.⁴⁰ Pro každou matriční knihu vede matriční úřad sbírku listin, a to za každý kalendářní rok samostatně.⁴¹ Matriční knihy i sbírky listin jsou vedeny matričním úřadem, a to pro obec, ve které sídlí, pro obce patřící do jeho správního obvodu vymezeného prováděcím právním předpisem a pro území vojenského újezdu.⁴² Matriční knihy se po provedení posledního zápisu ukládají u matričního úřadu, konkrétně kniha narození zůstane uložena po dobu 100 let, následně jsou knihy předány k archivaci příslušnému státnímu oblastnímu archivu.⁴³ Matriční knihy, sbírky listin, matriční doklady i potvrzení o údajích, které jsou zapsány v matričních knihách, potvrzení matričních úřadů a doslovné výpisy z nich jsou veřejnými listinami.⁴⁴ Údaje obsažené v matričních knihách jsou neveřejné.⁴⁵

Narození dítěte je matriční událostí, která se zapisuje do matriční knihy narození. Zapisují se zde také matriční skutečnosti, což je např. údaj o změně jména, či další skutečnosti, kterými se zápisy v matriční knize mění a doplňují.⁴⁶ Jedním z údajů, které se v matriční knize narození obligatorně zapisují, je i jméno dítěte.⁴⁷ Příslušným matričním dokladem, který obsahuje údaje zapsané v této matriční knize, je rodný list sloužící k prokázání narození.⁴⁸

Zápisy se do předem svázaných matričních knih provádějí rukopisně. Matriční události, matriční skutečnosti a další změny či opravy zápisů se souběžně vedou i pomocí výpočetní techniky, a to na základě uzavřeného zápisu ve svazku matriční knihy vedené rukopisně. V případě, že se údaje zapsané rukopisně v matriční knize odlišují od údajů provedených pomocí výpočetní techniky, považují se za správné údaje vyplývající z rukopisně vedené matriční knihy.⁴⁹ Matriční zápisy se provádějí do 30 dnů od obdržení podkladů nebo ústního oznámení pro jejich provedení v úřední místnosti v sídle matričního úřadu. Úřad s rozšířenou působností nebo krajský úřad může na návrh matričního úřadu povolit provádění matričních zápisů, vydávání matričních dokladů a potvrzení o zapsaných údajích i na jiném vhodném místě mimo úřední místnost, jsou-li pro to vytvořeny podmínky.⁵⁰ Do matriční knihy narození se

⁴⁰ § 1 odst. 2 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení, ve znění pozdějších předpisů.

⁴¹ § 8 odst. 1 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení, ve znění pozdějších předpisů.

⁴² § 3 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení, ve znění pozdějších předpisů.

⁴³ § 23 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁴ § 24 odst. 4 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁵ § 7 odst. 4 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁶ § 5 odst. 1 písm. a) zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁷ § 14 odst. 1 písm. a) zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁸ § 24 odst. 1, § 24a zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁹ § 6 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení, ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁰ § 7 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení, ve znění pozdějších předpisů.

zapisují všechny děti narozené v daném matričním obvodu, a to bez ohledu na jejich státní příslušnost. Narozenými dětmi se rozumí i děti mrtvě narozené a děti nezjištěné totožnosti.⁵¹

Aby mohlo dojít k zápisu jména, je nejprve nutné, aby došlo k oznámení narození matričnímu úřadu, takovou povinnost má poskytovatel zdravotních služeb, v jehož zdravotnickém zařízení byl ukončen porod. Pokud nebyl porod ukončen ve zdravotnickém zařízení, přechází povinnost na lékaře poskytujícího při porodu nebo po něm zdravotní služby jako první. Pokud nedošlo k oznámení ze strany zdravotníků, má povinnost oznámit narození matričnímu úřadu jeden z rodičů, případně jeho zákonný zástupce, či soudem jmenovaný opatrovník. V ostatních případech je oznámení povinen učinit ten, kdo se o narození dítěte dozví. Oznámení se činí nejpozději do tří pracovních dnů od narození dítěte, v případě matky nejpozději do tří pracovních dnů od okamžiku, kdy je schopna jej učinit, ostatní fyzické osoby do tří pracovních dnů ode dne, kdy se o narození dítěte dozvěděly.⁵²

Jméno se zapíše podle souhlasného prohlášení rodičů. V případě, že není jeden rodič znám, nebo je zbaven práva určit dítěti jméno, zapíše se podle prohlášení druhého rodiče, jinak podle pravomocného rozhodnutí soudu. Souhlasným prohlášením rodičů o jménu se rozumí i písemné prohlášení rodičů učiněné na předepsaném tiskopise u poskytovatele zdravotních služeb a nově také písemné prohlášení o určení otcovství a písemné prohlášení učiněné při souhlasném prohlášení rodičů o určení otcovství k dítěti doposud nenarozenému nebo k dítěti narozenému, které ještě není zapsáno v matrice.⁵³

V některých případech však matrika jméno do matriční knihy nezapíše a učiní oznámení soudu, a to pokud se rodiče nedohodnou na jménu dítěte nebo mu ho neurčí do jednoho měsíce od jeho narození, stejně tak pokud rodiče určí jméno, které nelze do matriční knihy zapsat, nebo pokud nejsou známi.⁵⁴ Stejný postup je částečně zakotven i v ustanoveních občanského zákoníku o osobním jménu a příjmení dítěte.⁵⁵ Matrika v těchto případech uvede dočasně v matriční knize namísto jména dítěte „nezjištěno“.⁵⁶

Vzhledem k možnostem, které matriční zákon nabízí, může dojít k neshodě rodičů v nejrůznějších variantách. Rodiče se např. nebudou schopni dohodnout, jestli chtějí dát dítěti jedno či dvě jména, nebo se dohodnou, že chtějí dát dvě jména, ale neshodnou se již na jejich

⁵¹ JURNÍKOVÁ, Jana a kol. Správní právo: zvláštní část. 6. doplněné vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2009, s. 16.

⁵² § 15 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení, ve znění pozdějších předpisů.

⁵³ § 18 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení, ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁴ § 18 odst. 4 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení, ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁵ § 860 an. zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁶ § 4 odst. 3 vyhlášky č. 207/2001 Sb., kterou se provádí zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů.

konkrétní podobě, nebo se shodnou pouze na jednom z nich. Matriční úřad učiní oznámení příslušnému soudu, kterým je okresní soud podle místa trvalého pobytu dítěte.⁵⁷ Nutno zdůraznit, že soudní rozhodnutí je zapotřebí také u dětí nalezených např. v babyboxu či na jiných místech. Soudci nepřísluší žádný zákonem stanovený postup, jak jméno určit. Vychází z volné úvahy a příslušné judikatury. Jako nejvhodnější se jeví určení jména podle návrhu toho z rodičů, který se o dítě převážně stará. Ve výjimečných případech není vyloučeno ani volné určení jména.⁵⁸

V případech, že vzniknou pochybnosti o správné podobě nebo existenci jména, které rodiče požadují zapsat do matriční knihy, ukládá zákon povinnost předložit matričnímu úřadu znalecký posudek, nebo odborné podklady od veřejné výzkumné instituce, jejímž předmětem činnosti je výzkum v oblasti jazykovědy.⁵⁹ V současnosti je v České republice jediným znalcem jazykovědkyně paní PhDr. Miloslava Knappová, CSc.⁶⁰ Znalecké vyjádření a odborné podklady je dále možné získat od Akademie věd ČR nebo od Ústavu pro jazyk český.⁶¹

Vzhledem k tomu, že žadatelé nejsou omezeni pouze na výběr českých jmen, dochází k situacím, kdy ne všechny znaky nacházející se v mnohých cizojazyčných jménech, lze zapsat pomocí výpočetní techniky ve své originální podobě do informačních systémů veřejné správy. Matrikáři tak musí postupovat dle Nařízení vlády č. 594/2006 Sb., o přepisu znaků do podoby, ve které se zobrazují v informačních systémech veřejné správy. Dochází tak k přizpůsobení a měnění některých cizojazyčných jmen českému jazyku. Příkladem je francouzské jméno Gisèle⁶², které by mělo být zapsáno jako Gisele.⁶³

„Působnost na úseku matrik vykonávají matriční úřady, kterými jsou obecní úřady, v hlavním městě Praze úřady městských částí, v územně členěných statutárních městech úřady městských obvodů nebo úřady městských částí a pro území vojenských újezdů újezdní úřady, které určí a jejich správní obvody vymezí Ministerstvo vnitra prováděcím právním předpisem, obecní úřady obcí s rozšířenou působností, krajské úřady, v hlavním městě Praze a ve městech

⁵⁷ GRONWALDTOVÁ WAGNEROVÁ, Petra, MORÁVKOVÁ, Jitka. Statusové věci občanů. Praha: ASPI, 2009, s. 3-4.

⁵⁸ REDAKCE. Určení a změna jména a příjmení dítěte. Právo a rodina, 2009, roč. 11, č. 1, s. 22.

⁵⁹ § 62 odst. 1 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení, ve znění pozdějších předpisů.

⁶⁰ GRONWALDTOVÁ WAGNEROVÁ, Petra, MORÁVKOVÁ, Jitka. Statusové věci občanů. Praha: ASPI, 2009, s. 5.

⁶¹ GRONWALDTOVÁ WAGNEROVÁ, Petra, MORÁVKOVÁ, Jitka. Statusové věci občanů. Praha: ASPI, 2009, s. 9.

⁶² KNAPPOVÁ, Miloslava. Jak se bude vaše dítě jmenovat? 6. vydání. Praha: Academia, 2017, s. 427.

⁶³ Příloha č. 1 k Nařízení vlády č. 594/2006 Sb., o přepisu znaků do podoby, ve které se zobrazují v informačních systémech veřejné správy.

*Brně, Ostravě a Plzni magistráty těchto měst, ministerstvo a zastupitelské úřady České republiky, s výjimkou konzulárních úřadů vedených honorárními konzulárními úředníky.*⁶⁴

K zápisu matriční události narození do matriční knihy je příslušný matriční úřad, v jehož správním obvodu se dítě narodilo. Pokud se nepodaří zjistit, kde k narození došlo, je příslušným matriční úřad, v jehož správním obvodu bylo dítě nalezeno. V případě, že k narození došlo v dopravním prostředku a nelze určit, ve kterém správním obvodu se dítě narodilo, je rozhodující místo, kde došlo k vyložení fyzické osoby z dopravního prostředku.⁶⁵ Pokud však dojde k narození občana na území cizího státu, na zastupitelském úřadě České republiky, na námořním plavidle či v letadle mimo území České republiky, nebo na místě, které nepatří pod pravomoc žádného státu, zapíše se narození do zvláštní matriky.⁶⁶ Zvláštní matrikou je Úřad městské části Brno-střed.⁶⁷

Matriční úřad při zápisu jména do matriční knihy vede správní řízení dle správního řádu. Správní řízení je zakončeno zápisem jména do matriční knihy narození. Proti rozhodnutí matričního úřadu se lze odvolat ke krajskému úřadu. Pokud krajský úřad odvolání nevyhoví, mohou podat rodiče žalobu ke správnímu soudu,⁶⁸ kterým je krajský soud příslušný podle sídla konkrétního matričního úřadu, o jehož rozhodnutí se jedná.⁶⁹

Jméno a příjmení novorozence představují při zápisu do matriční knihy jediné údaje, jejichž volba náleží rodičům. Určením jména a provedením zápisu se však jméno nestává absolutně nezměnitelným, změna je možná na základě žádosti nositele, případně žádosti jeho zákonných zástupců. Změna na jméno, jehož zápis zákon zakazuje, např. na jméno zkomolené, se nepovolí. Dále se nepovolí změna, která by byla v rozporu s potřebami a zájmy nezletilého dítěte.⁷⁰ Žádost o povolení změny jména obsahuje mimo jiné i jméno, které si žadatel zvolil a odůvodnění.⁷¹ Pokud se jedná o fyzickou osobu starší 12 let, musí být přiložen i její souhlas. V případě žádosti o povolení změny jména nezletilého dítěte je třeba přiložit písemný souhlas druhého rodiče, případně pravomocné rozhodnutí soudu, které takový souhlas nahrazuje. Souhlas druhého rodiče není třeba, pokud zemřel, není známo místo jeho trvalého pobytu, nebo byl zbaven práva určit dítěti jméno, popřípadě jména.⁷²

⁶⁴ § 2 odst. 1 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení, ve znění pozdějších předpisů.

⁶⁵ § 10 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení, ve znění pozdějších předpisů.

⁶⁶ § 42 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení, ve znění pozdějších předpisů.

⁶⁷ § 3 odst. 4 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení, ve znění pozdějších předpisů.

⁶⁸ HENYCH, Václav. Zákon o matrikách: s komentářem. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015, s. 298.

⁶⁹ § 7 odst. 1, 2 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁰ § 72 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení, ve znění pozdějších předpisů.

⁷¹ § 75 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení, ve znění pozdějších předpisů.

⁷² § 76 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení, ve znění pozdějších předpisů.

Dále je možná také změna z jednoho jména na dvě, a to prohlášením fyzické osoby před kterýmkoli matričním úřadem, že bude užívat dvě jména. Za nezletilé činí takové prohlášení zákonní zástupci, u nezletilých starších 12 let je však zapotřebí jejich souhlasu, jinak není zápis druhého jména možný. Prohlášení o užívání dvou jmen je možné učinit pouze jednou a nelze vzít zpět.⁷³ Opačný postup, tedy možnost prohlášení o užívání jednoho jména namísto dvou, zákon nepřipouští.⁷⁴ Taková změna je možná pouze na základě žádosti o změnu jména.⁷⁵

Může však dojít k situaci, kdy má fyzická osoba zapsána v matriční knize více než dvě jména a nabude státní občanství České republiky, v takovém případě má možnost prohlásit, které ze jmen, případně která dvě z nich, bude užívat v úředním styku, a to buď před krajským úřadem přímo při převzetí listiny o nabytí nebo udělení státního občanství České republiky, nebo do 30 dnů od nabytí státního občanství před kterýmkoli matričním úřadem. Za nezletilé dítě činí toto prohlášení opět zákonní zástupci. U dítěte staršího 12 let je potřeba připojit jeho souhlas. Stejný postup je zakotven i v případě, kdy jsou při zápisu narození do zvláštní matriky na matričním dokladu jiného státu uvedeny více než dvě jména a stejně tak, pokud má fyzická osoba nabývající státní občanství České republiky v matriční knize zapsáno na pozici druhého jména jméno po svém otci. Taková osoba může prohlásit, zda bude jméno po otci v úředním styku užívat či nikoliv.⁷⁶

Poslední modifikací jména nositelem, kterou zákon připouští, je užívání české podoby cizojazyčného jména, které nevyžaduje povolení. Takovou možnost má pouze občan, který oznámí kterémukoli matričnímu úřadu, že chce užívat českou podobu svého cizojazyčného jména. Oznámení je možné učinit pouze jednou a nelze vzít zpět. Pokud vzniknou pochybnosti o české podobě jména, musí oznamovatel předložit znalecký posudek nebo odborné podklady od veřejné výzkumné instituce, jejímž předmětem činnosti je výzkum v oblasti jazykovědy.⁷⁷ Ku příkladu občan jménem Charles může pouhým projevem vůle, aniž by potřeboval správní rozhodnutí, prohlásit, že chce užívat českou podobu svého jména, tedy jméno Karel.⁷⁸

S novelou matričního zákona přichází také možnost, aby fyzická osoba, která užívá své jméno, případně jména v dobré víře po dobu nejméně 5 let v nesprávné podobě, prohlásila před

⁷³ § 62 odst. 3 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení, ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁴ GRONWALDTOVÁ WAGNEROVÁ, Petra, MORÁVKOVÁ, Jitka. Statusové věci občanů. Praha: ASPI, 2009, s. 6.

⁷⁵ § 72 odst. 1 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení, ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁶ § 62 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení, ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁷ § 63 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení, ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁸ HENYCH, Václav. Zákon o matrikách: s komentářem. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015, s. 241.

kterýmkoli matričním úřadem, že bude nadále užívat své jméno v podobě, v jaké je uvedeno v matričním dokladu, v občanském průkazu či cestovním dokladu.⁷⁹

1.4. Zhodnocení současné právní úpravy s návrhy de lege ferenda

Zápis jmen je zákonnými předpisy usměřován ve většině evropských zemí, přestože s různými odchylkami. Některé zejména mimoevropské státy jsou však poměrně benevolentní. Např. v Anglii došlo k zápisu 140 jmen jednomu dítěti, ve Spojených státech amerických byla dvojčata pojmenována Astma a Pneumonia, setkáme se zde i s vymyšlenými jmény či s číslicemi namísto jména.⁸⁰ Pokud by zákonodárce ponechal občanům zcela volnou ruku, lze si představit, že bychom se s podobnými jmény setkávali i v České republice. Ostatně pokusy o obdobné zápisy jmen byly zaznamenány i u nás. Nejznámějším a také již zfilmovaným případem je tzv. Půlnoční Bouře. Rodiče pojmenovali svou dceru Půlnoční Bouře a požadovali zápis tohoto jména do matriční knihy. Nejen díky neobvyklému jménu se celá věc dostala v roce 2002 až k Veřejnému ochránci práv.⁸¹ Zápis byl pochopitelně zamítnut. Příklady ze zahraničí a žádosti o zápis některých jmen jednoznačně utvrzují, že dané mantinely jsou ve společnosti nezbytné.

Přesto však došlo novelou matričního zákona k podstatné změně postoje zákonodárce, který povolil jména zdobnělá a domácká, jejichž zápis byl do konce roku 2023 zakázán. Nadále se musí jednat o existující jméno ve správné pravopisné podobě. Toto pravidlo však samo o sobě odporuje domáckým a zdobnělým jménům, jelikož český pravopis takové tvary ve většině případů nezná.⁸²

Vzhledem k vynalézavosti lidí a jejich snaze obcházet zákon matriční knihy zajisté dlouho nezůstanou pouze u jmen jako je Kačka či Pája. Zákonodárce si možná ani neuvědomuje, kolik možností nyní nabízí, jelikož domáckou podobou jména Jan není pouze Honza, ale také např. Jěňa, Honzíček, Hóňa, Honík, Hond'ula či Honoušek,⁸³ přičemž domáckými podobami nejsou jen lichotivé zdobněliny, může se jednat i o hanlivé tvary jako např. Lucina a Luciáš ze jména Lucie⁸⁴ nebo Kačena a Kačaba ze jména Kateřina příp. Katka⁸⁵,

⁷⁹ § 58 odst. 5 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení, ve znění pozdějších předpisů.

⁸⁰ KNAPPOVÁ, Miloslava. Jak se bude vaše dítě jmenovat? 6. vydání. Praha: Academia, 2017, s. 55-56.

⁸¹ Veřejný ochránce práv. *Souhrnná zpráva veřejného ochránce práv o činnosti za rok 2002* [online]. Brno: Veřejný ochránce práv, 2003. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/dokument/2010/Souhrnna_zprava_VOP_2002.pdf.

⁸² ÚSTAV PRO JAZYK ČESKÝ, AV ČR. *Internetová jazyková příručka* [online]. Prirucka.ujc.cas.cz, [cit. 18. března 2024]. Dostupné z: <https://prirucka.ujc.cas.cz/>.

⁸³ KNAPPOVÁ, Miloslava. Jak se bude vaše dítě jmenovat? 6. vydání. Praha: Academia, 2017, s. 215.

⁸⁴ KNAPPOVÁ, Miloslava. Jak se bude vaše dítě jmenovat? 6. vydání. Praha: Academia, 2017, s. 480.

⁸⁵ KNAPPOVÁ, Miloslava. Jak se bude vaše dítě jmenovat? 6. vydání. Praha: Academia, 2017, s. 459.

jak uvádí znalkyně dr. Knappová. Praxe se postupem času nevyhne vzniku nových, překombinovaných a smyšlených tvarů. Novela jistě potěšila mnohé rodiče, nutno si ale uvědomit, že zápis takových jmen může být na úkor dítěte.

Zákon má usměrňováním volby jména plnit svou roli, regulovat chování lidí a chránit zájmy dítěte, jak mu ostatně ukládá náš ústavní pořádek i právní předpisy mezinárodní úrovně. Listina základních práv a svobod zaručuje právo na ochranu jména a lidské důstojnosti.⁸⁶ Asi nikdo by si však netroufl tvrdit, že pojmenovat dítě oficiálně jménem Hóňa, které bude dotyčná osoba užívat celý život, je důstojné. Stejně tak bude s velkou pravděpodobností mnohem častěji docházet k zásahům do práva na ochranu jména či do práva na ochranu soukromého a rodinného života⁸⁷, když některá jména budou vzbuzovat posměch sama o sobě. Novela povede také k častějším žádostem o změnu jména, jelikož s mnohými občany, kteří nebyli spokojeni se svým jménem, se matriční praxe setkávala i v minulosti, přestože jejich jména nebyla zdobnělá ani domácká.

Řada lidí se může cítit ve svobodné volbě jména pro své dítě omezována. Pravidla ale představují pouze nezbytnou míru ochrany, přes kterou lze stále vybírat ze široké škály jmen existujících v jakémkoliv jazyce a dát dítěti jedinečné jméno. Nikdo rodičům nebrání, aby své potomky doma oslovovali dle libosti. Na veřejnosti a v úředním styku je však vhodné, aby měl každý oficiální jméno, za které se nebude muset stydět. Možnost volby cizojazyčného jména považují v současné době za nezbytnou, rozšiřuje okruh jmen pro české občany a ponechává v tomto směru absolutní volnost. Zároveň slouží také cizincům žijícím v České republice, kteří by se jinak museli omezit pouze na jména česká a nemohli by pojmenovat své děti po sobě.

Zápis zdobnělých a domáckých jmen byl jedním z nejčastějších zápisů v rozporu se zákonem, který se v našich matričních knihách objevoval stále častěji. Stejně tak důvodová zpráva novely matričního zákona uvádí, že matriční praxe registruje v poslední době tlak na rozvolnění pravidel týkajících se zdobnělých a domáckých jmen a poukazuje na to, že řadě rodičů se zápis takových jmen soudní cestou podařil.⁸⁸

Diplomová práce však zastává názor, že by se současná právní úprava týkající se zápisu jmen měla de lege ferenda vrátit k původně nastaveným pravidlům, která představují větší

⁸⁶ čl. 10 odst. 1 usnesení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky.

⁸⁷ čl. 10 odst. 2 usnesení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky.

⁸⁸ Důvodová zpráva k zákonu č. 414/2023 Sb., kterým se mění zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, část první, str. 74. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=227420>.

úroveň ochrany státních občanů. Měl by se začít klást důraz na jejich dodržování a nikoliv je přizpůsobovat nezákonné praxi, která obchází zákon.

Naproti tomu přináší novela matričního zákona řadu změn, které matriční agendu modernizují a které představují krok vpřed správným směrem. A to zejména zřízení matričního informačního systému, tzv. eMatriky, jejíž spuštění je naplánováno na 1. ledna 2027.⁸⁹ Některá ustanovení týkající se elektronizace matrik nabydou účinnosti již 1. ledna 2025 s cílem sjednotit zápisy tak, aby data mohla být sdílena ve formátu stanoveném národním standardem pro elektronické vedení matriky.⁹⁰ Matriční informační systém by tak měl vyřešit aktuální problém týkající se přepisu některých znaků do podoby, ve které se nyní zobrazují v informačních systémech veřejné správy.

Novinkou bude od roku 2027 také seznam odborně doložených jmen, která matriční úřad zapsal do matriční knihy na základě znaleckých posudků či odborných podkladů.⁹¹ Žádný oficiální seznam jmen doposud neexistuje a záleží na matrikáři, zda jméno do matriční knihy zapíše, nebo zda bude požadovat vyjádření znalce či veřejné výzkumné instituce. Podpůrně slouží kniha *Jak se bude vaše dítě jmenovat?*, která uvádí konkrétní jména a jejich zdrobnělé a domácké tvary, které doposud nebylo možné zapsat, nyní může sloužit jako přehled domáckých a zdrobnělých jmen, ze kterých mohou rodiče vybírat.

Kromě rozvolnění zapsatelných jmen hodnotím příslušné právní normy včetně novelizovaných znění kladně. Drobné nedostatky lze nalézt v procesu zápisu jména do matriční knihy a v ustanoveních s tím spojená. Již na začátku celého procesu, tedy u oznámení narození matričnímu úřadu nepočítá zákon příliš s domácími porody, které jsou v současné době na vzestupu. V případě, že nedojde k oznámení poskytovatelem zdravotních služeb či následně lékařem, měla by být zřetelněji zdůrazňována povinnost rodičů oznámit narození dítěte matričnímu úřadu a v případě jejího nedodržení by měl následovat postih. Pokud nedojde k oznámení rodiči, je povinna narození oznámit fyzická osoba, která se o narození dozvěděla. Toto ustanovení považuji za obsoletní. O narození dítěte se dozví spousta lidí, nelze na ně však

⁸⁹ čl. 1 bod 4. zákona č. 414/2023 Sb., kterým se mění zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

⁹⁰ čl. 1 bod 22. zákona č. 414/2023 Sb., kterým se mění zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

⁹¹ čl. 1 bod 4. zákona č. 414/2023 Sb., kterým se mění zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

přenášet povinnost a požadovat po nich, aby zjišťovali, zda k oznámení narození matričnímu úřadu došlo či nikoliv.

Za problematickou spatřuji dále situaci, kdy v mnoha případech setrvává v matričních knihách, rodných listech a někdy dokonce i ve vydaných dokladech poměrně dlouho namísto jména „nezjištěno“ a to i přesto, že má dítě dle Úmluvy o právech dítěte od narození právo na jméno.⁹² Cílem všech by mělo být určit novorozenci jméno co nejrychleji. Matrikář by měl rodiče předem upozornit, že dojde k oznámení soudu a poučit je o dalším postupu, zároveň také zdůraznit negativa z toho vyplývající, upozornit na příslušnou judikaturu, podle čeho soud nejčastěji rozhoduje a snažit se směřovat k dohodě rodičů. Pokud problém spočívá ve správné pravopisné podobě jména, měl by pro určení jména postačovat znalecký posudek či odborné podklady.

Ke zjednodušení a urychlení celého procesu by jistě vedlo rozšíření pravomocí matričních úřadů, které by mohly rozhodovat např. u dětí nezjištěné totožnosti, kde není potřeba vyžadovat soudní rozhodnutí. Nalezenci z babyboxu se často pojmenovávají po zdravotnících, kteří se o ně starají, soud zde má již pouze potvrzující roli, která by mohla být ponechána matrikáři. V případě sporu mezi rodiči či při zamítnutí zápisu je ale zřejmé, že nelze po matričním úřadě požadovat, aby rozhodoval ve sporných věcech a nahrazoval funkci soudu.

⁹² čl. 7 odst. 1 sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 104/1991 Sb., o sjednání Úmluvy o právech dítěte.

2. Zapisování jmen do matriční knihy v rozporu se zákonem

Zákonodárce stanovil hranice pro zápis jmen poměrně jasně, přesto se však v českých matričních knihách vyskytují jména, která byla zapsána za účinnosti předchozí právní úpravy nezákonně. Většina z nich se s příchodem novely matričního zákona stala legitimními. Zápis nepovoleného jména může přinést řadu negativních důsledků nejen v oblasti veřejné správy, ale také v osobní sféře jeho nositele. Druhá kapitola posuzuje a hodnotí zákonnost konkrétních zapsaných jmen zejména podle literatury soudní znalkyně paní dr. Knappové a *Slovníku spisovné češtiny*.

2.1. Jména zapsaná v rozporu se zákonem

Diplomová práce cílí na jména zdobnělá, domácká a jména v nesprávné pravopisné podobě. Nejčastěji se lze setkat se zápisy jmen zdobnělých či domáckých. Řada tradičních jmen má již své osamostatněné odvozeniny a zkráceniny, které byly uznány jako samostatná jména. Jedná se např. o jméno Alenka osamostatněné od Aleny, Gábina od Gabriely, Katka od Kateřiny, Ondra od Ondřeje, Přemek od Přemysla, Vojta od Vojtěcha atd.⁹³ Matriční praxe má však tendenci osamostatňovat zdobnělé a domácké tvary i u dalších jmen, přestože k jejich zoficiálnění zatím nedošlo.

Data ukazují, že taková jména zapsaly matriční úřady do rodných listů nespočetněkrát. Český statistický úřad zveřejňuje každoročně statistiku jmen všech dětí narozených v lednu. V roce 2019 bylo zapsáno např. jméno Ivanka. Správnou pravopisnou podobou v té době bylo však pouze jméno Ivana či Iva, tvar Ivanka označuje soudní znalkyně výslovně za podobu domáckou. V roce 2018 došlo k zápisu jména Anička, osamostatněnou odvozeninou jména Anna je však pouze Anuše. Z mužských jmen byl zapsán Pepa, což je zdobnělá varianta jména Josef nebo Jozef. V lednu 2016 se objevilo jméno Nina Anuška, namísto Niny Anny, popř. Niny Anuše.⁹⁴

Na internetových stránkách *Kdejsme.cz*, které evidují četnost všech jmen zapsaných k roku 2016, lze dohledat zdobněliny či domácké tvary řady jmen. V České republice tak existuje Barunka, Evička, Honza, Janička, Kája, Lucka, Marcelka, Pája, Pavlínka, Peťa,

⁹³ KNAPPOVÁ, Miloslava. Jak se bude vaše dítě jmenovat? 6. vydání. Praha: Academia, 2017, s. 274, 283, 340, 356, 422, 458.

⁹⁴ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Nejoblíbenější dětská jména* [online]. Czso.cz, [cit. 18. března 2024]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/nejoblibenejsi_detska_jmena., KNAPPOVÁ, Miloslava. Jak se bude vaše dítě jmenovat? 6. vydání. Praha: Academia, 2017, s. 223, 367, 443-444.

Simonka, Štěpánek, Tomášek, Věrka a mnozí další. Některá jména byla zapsána pouze jednou, zatímco některá prošla v desítkách případů.⁹⁵

K domácké podobě jmen se vyjadřuje také Ústav pro jazyk český ve výkladové části své internetové jazykové příručky. Zdrobněliny se tvoří typicky příponou -inka, -ička, -ík, -íček či jen -i, -í, -y. Příkladem je Šárinka, Tomík, Lukášek, Luky, Luki, atd. Tyto tvary se uplatňují téměř výhradně v soukromých a důvěrných projevech především v mluvené podobě. Písemně se objevují pouze v omezené míře např. v soukromé komunikaci či neformálních textech, kde signalizují vztah mezi jednotlivými osobami.⁹⁶ Z výkladu jazykovědců vyplývá, že výše zkoumaná jména zapsaná v matriční knize jsou domáckými a zdrobnělými tvary, které by se v psaném textu, či dokonce v úředních dokumentech a osobních dokladech neměly vůbec vyskytovat.

Jména v nesprávné pravopisné podobě se vyskytují méně častěji. Řada jmen může působit jako pravopisně nesprávná, ve skutečnosti se však jedná pouze o cizojazyčné podoby českých jmen. Příkladem je ukrajinský tvar Daryna, německý tvar Dennis, bulharský tvar Matei nebo maďarský tvar Mónika.⁹⁷

Lze však nalézt i tvary, které v žádném jazyce neexistují a jsou tak pravopisně nesprávné. Jedná se např. o zapsané jméno Mylada či Jullian⁹⁸, obě tato jména přitom uvádí paní dr. Knappová jako příklady pravopisně nesprávných jmen, kterými nelze v České republice nikoho pojmenovat.⁹⁹ Správnou variantou je pouze jméno Milada, Julián, Julian a jejich cizojazyčné tvary.¹⁰⁰

V rodných listech stojí také jména psaná foneticky, nikoliv pravopisně správně, příkladem je Stiv, Svjetlana, Vjera¹⁰¹ namísto anglického Steve(n), Světlany a Věry.¹⁰² Dále se lze setkat se jménem Arnost, Berenyka či Symona,¹⁰³ namísto Arnošta, Bereniky a Simony.¹⁰⁴ Je nepravděpodobné, že by tato jména byla pravopisně doložena v některém jiném jazyce, než které uvádí dr. Knappová ve své publikaci, nebo zapsaná na základě znaleckého posudku.

⁹⁵ KdeJsme.cz [online]. Dostupné z: <https://www.kdejsme.cz/>.

⁹⁶ ÚSTAV PRO JAZYK ČESKÝ, AV ČR. *Domácké podoby rodných jmen (Klárinka, Luki/Luky)* [online]. Příručka.ujc.cas.cz, [cit. 18. března 2024]. Dostupné z: <https://prirucka.ujc.cas.cz/?id=743>.

⁹⁷ KNAPPOVÁ, Miloslava. *Jak se bude vaše dítě jmenovat?* 6. vydání. Praha: Academia, 2017, s. 168, 254, 395 504.

⁹⁸ KdeJsme.cz [online]. Dostupné z: <https://www.kdejsme.cz/>.

⁹⁹ KNAPPOVÁ, Miloslava. *Jak se bude vaše dítě jmenovat?* 6. vydání. Praha: Academia, 2017, s. 52.

¹⁰⁰ KNAPPOVÁ, Miloslava. *Jak se bude vaše dítě jmenovat?* 6. vydání. Praha: Academia, 2017, s. 224, 498.

¹⁰¹ KdeJsme.cz [online]. Dostupné z: <https://www.kdejsme.cz/>.

¹⁰² KNAPPOVÁ, Miloslava. *Jak se bude vaše dítě jmenovat?* 6. vydání. Praha: Academia, 2017, s. 317, 553, 571.

¹⁰³ KdeJsme.cz [online]. Dostupné z: <https://www.kdejsme.cz/>.

¹⁰⁴ KNAPPOVÁ, Miloslava. *Jak se bude vaše dítě jmenovat?* 6. vydání. Praha: Academia, 2017, s. 140, 377, 547.

Vyskytují se u nás ale i kuriozity, které nelze zařadit pod zdrobněliny, domácí ani pravopisně nesprávné tvary, jelikož se vůbec nejedná o existující jména, ale např. o filmové hrdiny. V České republice došlo k zápisu jména Barbie, Matrix, Košíková, Spartakus či Spasitel.¹⁰⁵

Žádné z uvedených jmen zapsaných v matričních knihách neobsahuje ani seznam rodných jmen obsažený ve *Slovníku spisovné češtiny*, který se skládá ze základních oficiálních podob jmen, neobsahuje tedy tvary zkomolené, zdrobnělé ani domácí. Jména jsou uvedena ve spisovné podobě kodifikované pro češtinu, a tudíž i v podobě zapsatelné do matriky.¹⁰⁶

V České republice neexistuje aktuální seznam jmen obdobný publikaci *Jak se bude vaše dítě jmenovat?*, který by uváděl kromě základních podob jmen také jejich domácí a zdrobnělé tvary. Paní dr. Knappová je jedinou soudní znalkyní v oblasti jmen v České republice. Zápis jmen do matriční knihy se tak odvíjí převážně od jejího názoru, z toho důvodu vycházím při posuzování zapsaných jmen převážně z její literatury.

Před dr. Knappovou byla obdobná publikace vydána naposledy v roce 1974, z té však již nelze vycházet. Za domácí podoby považuje i některá dnes již oficiální jména, jako např. Bára či Vítek.¹⁰⁷ Běžně užívané jméno Aneta zmiňuje pouze jako cizí domácí tvar jména Anna.¹⁰⁸

2.2. Neutrální jména transsexuálních osob pro přechodné období léčby

Dle matričního zákona může fyzická osoba, u které byla zahájena léčba pro změnu pohlaví, prohlásit před kterýmkoli matričním úřadem, že bude užívat neutrální jméno, případně jména. Přílohou prohlášení je potvrzení poskytovatele zdravotních služeb, že byla zahájena léčba pro změnu pohlaví. Jakmile bude léčba dokončena, může fyzická osoba před kterýmkoli matričním úřadem prohlásit, že bude užívat jiné jméno, případně jména. Přílohou je potvrzení poskytovatele zdravotních služeb o ukončení léčby pro změnu pohlaví. V případě, že fyzická osoba neučinila prohlášení o užívání neutrálního jména a po ukončení léčby neučiní ani prohlášení o užívání jiného jména, matriční úřad jméno do matriční knihy nezapíše a obdobně jako při neurčení jména dítěti učiní oznámení soudu.¹⁰⁹

¹⁰⁵ KdeJsme.cz [online]. Dostupné z: <https://www.kdejsme.cz/>.

¹⁰⁶ ČERVENÁ, Vlasta a kol. *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost: s Dodatkem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky*. 3. vydání. Praha: Academia, 2005, s. 603-610.

¹⁰⁷ KOPEČNÝ, František. *Průvodce našimi jmény*. Praha: Academia, 1974, s. 40, 134.

¹⁰⁸ KOPEČNÝ, František. *Průvodce našimi jmény*. Praha: Academia, 1974, s. 36.

¹⁰⁹ § 72a zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení, ve znění pozdějších předpisů.

V českém jazyce je však počet neutrálních neboli obourodých jmen nízký. Typicky se jedná např. o jméno René, Nikol, Saša, Kim či Alex. V souladu s právními předpisy lze samozřejmě volit i z obourodých jmen cizojazyčných, jako je např. Chris, Joe, Sandy a Tylor. Zvláštností je, že pro případ přechodného období léčby považuje jazykovědkyně Knappová za neutrální také některá jména, která jsou za běžné situace oficiálně uznána pouze jako jména ženská či mužská. Konkrétně se jedná o jméno Květa, Vlasta, Zdena, Vlad'ka, Broňa, Stáňa, Ondra a Vojta. Možností pro přechodné období léčby je podle ní také použití obourodých domáckých jmen, jejichž zápis v jiných případech zákon dříve přímo zakazoval. Lze tedy dočasně zvolit např. jméno Pája, Kája, Dany, Viky apod.¹¹⁰

Ministerstvo vnitra vydalo v roce 2023 seznam rodově neutrálních jmen, který má sloužit právě pro transsexuální osoby i pro všechny zájemce o obourodé jméno. Uvedená jména vycházející ze znaleckých posudků a odborných vyjádření by měly matriční úřady do matriční knihy zapsat bez dalšího ověřování. Rozdílně od dr. Knappové jsou uvedena pouze jména ve správné pravopisné podobě, nikoliv jména domácká. Některá jména sice mohou domácké tvary připomínat, jedná se však o oficiální podoby jmen doložených v cizích jazycích. Seznam obsahuje přes 4000 českých i cizojazyčných jmen,¹¹¹ ministerstvo jej zveřejňuje na svých internetových stránkách.¹¹² Do vydání této směrnice obsahovala stručný seznam rodově neutrálních jmen pouze publikace *Jak se bude vaše dítě jmenovat?*, která povoluje i některá domácká jména. V praxi tak mohou matriční úřady k zápisu obourodých jmen přistupovat rozdílně. Otázkou také je, zda dojde k aktualizaci a rozšíření seznamu o obourodá domácká a zdobnělá jména, která lze nyní do matriční knihy již zapsat. Nalezení všech takových v úvahu připadajících tvarů je však téměř nemožné.

Pokud zákonodárce zápis domáckých jmen před účinností novely nepřipouštěl, nepovažují možnost zápisu takového jména být jen dočasně za správnou. I tato jména mohou sloužit zájemcům o zápis domáckých jmen jako důkazní materiál a mohou argumentovat, že pokud je někdo nositelem takového jména, jedná se o jméno existující, a tudíž může být zapsáno i dalším osobám. Stejně tak nepovažují za nezbytné ani vhodné, aby se někomu v poměrně krátké době měnilo dvakrát jméno. Transsexuální osoby užívají běžně v soukromém styku

¹¹⁰ KNAPPOVÁ, Miloslava. *Jak se bude vaše dítě jmenovat?* 6. vydání. Praha: Academia, 2017, s. 88-92.

¹¹¹ MINISTERSTVO VNITRA, odbor všeobecné správy, oddělení matrik a ověřování. *Seznam rodově neutrálních jmen* [online]. Mvcr.cz, 30. června 2023 [cit. 18. března 2024]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/seznam-rodove-neutralnich-jmen.aspx>.

¹¹² čl. 3 odst. 3 směrnice Ministerstva vnitra č. j. MV-72740-32/VS-2023 ze dne 23. června 2023, k postupu matričního úřadu při zápisu rodově neutrálního jména.

jméno opačného pohlaví již před započítím léčby. V řadě případů by se tak jednalo o dočasnou změnu jména na jiné jméno, než které osoba již dlouhodobě užívá.

De lege ferenda navrhuji umožnit změnu jména až v okamžiku změny pohlaví, který dle občanského zákoníku nastává provedením chirurgického zákroku, při kterém se znemožní reprodukční funkce a dojde k přeměně pohlavních orgánů. Konkrétní den se řídí dle potvrzení vydaného poskytovatelem zdravotních služeb.¹¹³

Při ponechání možnosti dočasné změny jména na jméno neutrální navrhuji souhlasně se směrnicí Ministerstva vnitra, aby bylo možné volit pouze ze základních pravopisně správných podob. Domácká obourodá jména u transsexuálních osob zřejmě dr. Knappová povoluje zejména proto, aby se rozšířil počet neutrálních jmen a bylo si možné vybrat jméno blízké jménu původnímu. Situaci to ale zcela neřeší, jelikož ani obourodé domácké tvary nenajdeme u všech jmen. Naopak by měli zájemci vybírat spíše z podobných cizojazyčných jmen uvedených v příslušném poměrně rozsáhlém seznamu.

2.3. Zhodnocení matriční praxe s návrhy de lege ferenda

Z dostupných údajů je patrné, že okruh užívaných jmen se rozšiřuje samovolně. Jedním nahodilým nezákonným zápisem dochází v podstatě k vytvoření nového a následně již existujícího jména matrikářem. Jméno následně bude moci pravděpodobně poměrně snadno zapsat do matriční knihy i kdokoliv další.

Je nepochybné, že postupem času přirozeně dochází k obměně užívaných jmen. Vedle řady tradičních českých jmen tak vznikají postupně nové tvary, a to zoficiálněním původně domáckých podob, jako se např. osamostatnila Magda od Magdalény nebo Naďa od Naděždy.¹¹⁴

Stejným způsobem by bylo vhodné postupovat i nadále a oficiálně umožnit zápis některých domáckých jmen, u kterých se postupem času vytratilo citové zabarvení a je pozorován zvýšený zájem o jejich zápis. Příkladem může být např. jméno Honza, Jarek, Lucka, Míša nebo Vašek. Každý tvar by měl být zoficiálněn odborníky z veřejné výzkumné instituce, jejímž předmětem činnosti je výzkum v oblasti jazykovědy. Povoláním všech domáckých podob a zdobnělin však zákonodárce umožnil zápis téměř neomezeného množství tvarů včetně těch nelichotivých či silně emočně zabarvených.

¹¹³ § 29 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹⁴ KNAPPOVÁ, Miloslava. Jak se bude vaše dítě jmenovat? 6. vydání. Praha: Academia, 2017, s. 49.

Nezákonné zápisy, které se v matriční praxi odehrávají, mohou mít negativní dopad zejména na samotné dítě. Nejen v dětském kolektivu, ale i v průběhu celého života může jeho nositel čelit negativním reakcím svého okolí. Obdobný názor vyjadřuje ve své literatuře i soudní znalkyně dr. Knappová. Uvádí, že příkladem svědčícím proti zdobnějším jménům je i několik Češek se jménem Světluška či Pomněnka, kterým rodiče jako roztomilým miminkům vybrali zdobnělé jméno, nepočítali však již se škodolibými spolužáky a s přibývajícím věkem či váhou. Rodiče si při volbě neobvyklých, a pro ně krásných jmen neuvědomují, že jejich potomek jednou vyroste a může se setkat naopak s posměchem, ponížením a pocitem méněcennosti. Stát má povinnost své novorozené občany chránit před neuvážeností a výstřelky rodičovské lásky, protože oni sami se ještě bránit nemohou.¹¹⁵

Otázkou je, jaká jména přinese rok 2024 a roky následující a kam až nechají matriky zdobnělá a domácká jména zajít. Vyhodnocení této změny a její skutečný vliv na společnost bude možné zkoumat až s odstupem času, jakmile se tito občané dostanou do školek, škol a později do zaměstnání.

Za nejzávažnější pochybení ze strany matričních úřadů považují zápis slov, které vůbec nejsou jménem. Příslušný matriční úřad v uvedených případech zřejmě zcela ignoroval jasný pokyn zákonodárce a jméno bez dalšího zapsal. Je velmi nepravděpodobné, že by došlo k vydání znaleckého posudku či dokonce soudního rozhodnutí, které by jméno Košíková potvrdilo jako existující a pravopisně správné jméno.

Nutno zmínit, že by měl být v matriční praxi kladen větší důraz na knihu *Jak se bude vaše dítě jmenovat?*, aby si nejen matrikář ale i samotní rodiče mohli dohledat, jaká jména lze zapsat, což by mohlo celý proces urychlit a zjednodušit. Publikace obsahuje rejstřík základních podob českých i cizojazyčných jmen, které lze do matriční knihy zapsat i bez znaleckého posudku či dalšího jazykového ověření.¹¹⁶

S ohledem na dítě a důležitost údaje o jménu je o to více žádoucí, aby správní orgán vyřizoval věci bez zbytečných průtahů a postupoval tak, aby nevznikaly nikomu zbytečné náklady a aby dotčené osoby co nejméně zatěžoval. Přednostně si má správní orgán opatřit podklady z úřední evidence.¹¹⁷

Nejvyšší správní soud ve věci „Thymian“ judikoval, že matriční úřad nemůže požadatelích o zápis jména, u kterého vzniknou pochybnosti o jeho existenci či správné pravopisné podobě, požadovat předložení znaleckého posudku pouze z důvodu, že požadované

¹¹⁵ KNAPPOVÁ, Miloslava. *Jak se bude vaše dítě jmenovat?* 6. vydání. Praha: Academia, 2017, s. 41, 56.

¹¹⁶ KNAPPOVÁ, Miloslava. *Jak se bude vaše dítě jmenovat?* 6. vydání. Praha: Academia, 2017, s. 676.

¹¹⁷ § 6 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

jméno nenalezne v žádném rodném listě ani v příručce dr. Knappové a přenášet tak vlastní rozhodovací činnost na znalce. V úvahu přichází i jiné formy dokazování jako např. svědecké výpovědi či listinné důkazy, které budou pro žadatele méně finančně a časově nákladné. Stejně tak může povést vlastní dokazování i samotný správní orgán.¹¹⁸ V případě Thymian měl chlapec v rodném listě v kolonce jméno zapsáno necelé tři roky „nezjištěno“.¹¹⁹

Závěrem druhé kapitoly lze poznamenat, že by mělo dojít k navýšení kontroly zapisovaných jmen nejen uvnitř matričních úřadů, ale také ze strany nadřízených správních orgánů, aby nezákonná jména nepronikala do matričních knih stále častěji.

¹¹⁸ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22. ledna 2015, sp. zn. 4 As 155/2014.

¹¹⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 24. dubna 2018, sp. zn. I.ÚS 1676/17, bod II.

3. Náprava nezákonně zapsaných jmen

Požadavku zákonodárce nezapisovat neexistující, pravopisně nesprávná a dříve také zdobnělá a domácká jména nebude možné ani do budoucna vyhovět při setrvání nezákonně zapsaných jmen v matričních knihách. Aby taková jména nebyla zapisována opakovaně, bylo by zřejmě nejúčelnější nezákonné zápisy napravit, ať již změnou jména či zoficiálněním jeho zapsané podoby. Třetí kapitola zkoumá, zda je změna jmen zapsaných v rozporu se zákonem možná skrze rozhodnutí v přezkumném řízení a jaké právní účinky by takové rozhodnutí vyvolalo.

3.1. Přezkumné řízení

Přezkumné řízení je dozorčím prostředkem, který slouží k nápravě nezákonných rozhodnutí instančně nadřízenými správními orgány. Jedná se o nástroj sebekontroly rozhodování veřejné správy.¹²⁰ Dozorčí prostředek má v dispozici pouze správní orgán, nikoliv účastníci řízení či jiné subjekty, ti mohou správní orgán pouze informovat, že z jejich pohledu existuje důvod pro zahájení přezkumného řízení. Na přezkum však není právní nárok. Správní orgán může k zahájení přezkumného řízení přistoupit z vlastního podnětu, který bývá vyvolán zpravidla z kontrolní či dohledové činnosti prováděné správním orgánem u podřízených orgánů.¹²¹

V přezkumném řízení se zkoumá zákonnost správního rozhodnutí a jeho soulad s právními předpisy, nelze přezkoumávat věcnou správnost rozhodnutí ani jiná hlediska. Souladem s právními předpisy se rozumí soulad s celým právním řádem včetně základních zásad činnosti správních orgánů,¹²² např. tedy soulad se zásadou legality, proporcionality, legitimního očekávání či zákazu zneužití správního uvážení. Kritériem přezkoumávání není pouze zákonnost samotného rozhodnutí, ale také řízení, které mu předcházelo.¹²³ Soulad rozhodnutí s právními předpisy se posuzuje v rovině práva hmotného i procesního.¹²⁴

Správní orgán přezkoumává pravomocná rozhodnutí z úřední povinnosti, tedy na základě zásady oficiality. Přezkoumána však mohou být také rozhodnutí, která doposud

¹²⁰ JEMELKA, Luboš a kol. *Správní řád: komentář*. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2023, s. 690.

¹²¹ PRŮCHA, Petr. *Správní řád: s poznámkami a judikaturou: podle stavu k 1.7.2019*. 4. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019, s. 318.

¹²² HORZINKOVÁ, Eva, NOVOTNÝ Vladimír. *Správní právo procesní*. 6. vydání. Praha: Leges, 2019, s. 266-267.

¹²³ VEDRAL, Josef. *Správní řád: komentář*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Bova Polygon, 2012, s. 801-802.

¹²⁴ PRŮCHA, Petr. *Správní řád: s poznámkami a judikaturou: podle stavu k 1.7.2019*. 4. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019, s. 318.

nenabyla právní moci a jsou předběžně vykonatelná.¹²⁵ Přezkumné řízení není vázáno na vyčerpání řádných opravných prostředků, přezkoumáváno může být jak pravomocné rozhodnutí správního orgánu prvního stupně, tak pravomocné rozhodnutí odvolacího orgánu. Předmětem jsou rozhodnutí konečná, tedy poslední v řadě.¹²⁶

Přezkoumat lze rozhodnutí dle § 67 a násl. správního řádu.¹²⁷ Matriční zákon stanoví, že rozhodnutí se vydá, pokud se žadateli o zápis jména nevyhoví v plném rozsahu.¹²⁸ Dle komentáře k matričnímu zákonu se vede správní řízení podle části druhé a třetí správního řádu jak v případě vyhovění žádosti v plném rozsahu, tak v případě zamítnutí žádosti, ať již zcela nebo z části. Pokud je však žádosti vyhověno v plném rozsahu, tak se správní rozhodnutí v písemné formě nevyhotovuje a vydá se pouze doklad, případně se učiní potřebný úkon, kterým je zápis jména do svazku matriční knihy.¹²⁹ Stejně tak správní řád stanoví, že pokud správní orgán zcela vyhoví žádosti o přiznání práva, jehož existence se osvědčuje zákonem stanoveným dokladem, lze takový doklad vydat namísto písemného vyhotovení rozhodnutí.¹³⁰

*„Rozhodnutím správní orgán v určité věci zakládá, mění nebo ruší práva anebo povinnosti jmenovitě určené osoby nebo v určité věci prohlašuje, že taková osoba práva nebo povinnosti má anebo nemá, nebo v zákonem stanovených případech rozhoduje o procesních otázkách.“*¹³¹ Rozhodnutím ve správním řízení je každý úkon správního orgánu, který splňuje charakteristiku rozhodnutí. Rozhodnutí je založeno na materiálním pojetí, není proto rozhodující, jestli je úkon správního orgánu označen jako „rozhodnutí“ nebo jiným zákonem předpokládaným způsobem, rozhodující jsou účinky, které takový úkon správního orgánu vyvolává.¹³²

Správním rozhodnutím je tedy i zápis jména do svazku matriční knihy dle § 62 odst. 1 matričního zákona, přestože tento úkon správního orgánu nenesé název rozhodnutí. Zápisem jména se zakládá právo jmenovitě určené osoby v určité věci. Konkrétně se jedná o právo a zároveň i povinnost užívat v úředním styku jméno uvedené na matričním dokladu.

¹²⁵ HORZINKOVÁ, Eva, NOVOTNÝ Vladimír. Správní právo procesní. 6. vydání. Praha: Leges, 2019, s. 267-268.

¹²⁶ PRŮCHA, Petr. *Správní řád: s poznámkami a judikaturou: podle stavu k 1.7.2019*. 4. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019, s. 330.

¹²⁷ VEDRAL, Josef. *Správní řád: komentář*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Bova Polygon, 2012, s. 803.

¹²⁸ § 87 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení, ve znění pozdějších předpisů.

¹²⁹ HENYCH, Václav. *Zákon o matrikách: s komentářem*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015, s. 298-299.

¹³⁰ § 151 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

¹³¹ § 67 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

¹³² VEDRAL, Josef. *Správní řád: komentář*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Bova Polygon, 2012, s. 599.

Pokud podá podnět k zahájení přezkumného řízení účastník řízení a správní orgán neshledá důvody k jeho zahájení, do 30 dnů účastníkovi tuto skutečnost sdělí a uvede důvod.¹³³ Kromě účastníka řízení může podat podnět k zahájení přezkumného řízení i kdokoliv jiný, tedy i subjekt stojící mimo veřejnou správu. Podatele, který není účastníkem, vyrozumí správní orgán o skutečnosti, že neshledal důvody k zahájení řízení z moci úřední pouze v případě, že o to požádal.¹³⁴

Správní řád ve svých ustanoveních přímo neupravuje, kterému správnímu orgánu je třeba podnět k zahájení přezkumného řízení podat.¹³⁵ Účastník řízení podává podnět k zahájení přezkumného řízení ke správnímu orgánu, který rozhodnutí vydal. Ten následně posoudí, zda jsou splněny podmínky, aby mohl při důvodnosti a přípustnosti přezkumného řízení sám rozhodnout. Takové posouzení nemůže učinit žádný jiný správní orgán, proto je v případě podání podnětu nadřízenému či jinému správnímu orgánu zapotřebí podnět postoupit správnímu orgánu, který rozhodnutí, jež má být přezkoumáno, vydal. Opačná situace nastává, pokud podnět podává jiný subjekt než účastník řízení. Takový podnět se podává ke správnímu orgánu, který je nadřízený správnímu orgánu, jehož rozhodnutí má být přezkoumáno.¹³⁶

Proti jménům, která byla do matriční knihy zapsána v rozporu se zákonem, by se mohli v přezkumném řízení bránit rodiče dítěte, jehož jméno bylo do matriční knihy zapsáno, kterýkoliv správní orgán či kdokoliv jiný, kdo se o porušení právních předpisů dozví a bude chtít tuto nezákonnost řešit, ať již z důvodu ochrany nositele daného jména, či z obavy možného budoucího vývoje jmen v České republice. V případě zápisu jména v podobě, ve které bylo rodiči dítěte požadováno, se příliš nepředpokládá podání podnětu z jejich strany. Lze si představit snad jen situaci, kdy by jeden z rodičů se jménem nesouhlasil, nebo by se o jeho nezákonnosti dozvěděl až po vnesení jména do matriční knihy. Přípustnou obranou je však pouze podání podnětu k zahájení přezkumného řízení. To, zda bude rozhodnutí přezkoumáno či nikoliv, bude již záviset pouze na posouzení příslušného správního orgánu.

Příslušným k provedení přezkumného řízení je nadřízený správní orgán, konkrétně ten, který je nejbližší nadřízený správnímu orgánu, který předmětné rozhodnutí vydal.¹³⁷ Nadřízeným správním orgánem je správní orgán, o kterém to stanoví zákon. V případě, že zvláštní zákon neurčuje, kdo je nadřízeným orgánem, je jím správní orgán, který rozhoduje

¹³³ § 94 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

¹³⁴ HORZINKOVÁ, Eva, NOVOTNÝ Vladimír. Správní právo procesní. 6. vydání. Praha: Leges, 2019, s. 268.

¹³⁵ JEMELKA, Luboš a kol. Správní řád: komentář. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2023, s. 692.

¹³⁶ PRŮCHA, Petr. Správní řád: s poznámkami a judikaturou: podle stavu k 1.7.2019. 4. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019, s. 326-327.

¹³⁷ VEDRAL, Josef. Správní řád: komentář. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Bova Polygon, 2012, s. 824.

o odvolání, případně vykonává dozor. Nelze-li nadřízený správní orgán ani takto určit, je nadřízeným správním orgánem orgánu obce krajský úřad, nadřízeným správním orgánem orgánu kraje je v přenesené působnosti věcně příslušný ústřední správní úřad, případně správní úřad, jehož obor působnosti je rozhodované věci nejbližší.¹³⁸

Dle matričního zákona jsou matriční úřady obecní úřady, v hlavním městě Praze úřady městských částí a v územně členěných statutárních městech úřady městských obvodů nebo úřady městských částí. Kromě matričních úřadů vykonávají působnost na úseku matrik také obecní úřady obce s rozšířenou působností, krajské úřady, v hlavním městě Praze a ve městě Brně, Ostravě, Plzni magistráty těchto měst, dále ministerstvo a zastupitelské úřady České republiky, s výjimkou konzulárních úřadů vedených honorárními konzulárními úředníky.¹³⁹ Vedením matrik jsou pověřeny konkrétní obecní úřady.¹⁴⁰ Matričním úřadům jsou tedy nejbližší nadřízené krajské úřady.

Přezkumné řízení zahájí nadřízený správní orgán, pokud dojde po předběžném posouzení věci k závěru, že lze mít důvodně za to, že rozhodnutí bylo vydáno v rozporu s právními předpisy.¹⁴¹ Správní orgán může již ve fázi před zahájením přezkumného řízení opatřit vysvětlení nebo zajistit důkazy dle § 137 a 138 správního řádu a na základě toho učinit úvahu, zda jsou pochybnosti o zákonnosti rozhodnutí. Před zahájením přezkumného řízení vyloučí pouze ta rozhodnutí, která jsou zjevně zákonná.¹⁴²

Přestože správní orgán není povinen na základě podnětu přezkumné řízení zahájit, v případě, že dojde po předběžném posouzení věci k závěru, že lze důvodně pochybovat o vydání rozhodnutí v souladu s právními předpisy, tak přezkumné řízení zahájit musí a nemůže toto zjištění ignorovat. Takové jednání správního orgánu by se dalo hodnotit jako jeho nečinnost dle správního řádu nebo jako nesprávný úřední postup dle zákona č. 82/1998 Sb. o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, pokud by jím byla dotčeným osobám způsobena škoda.¹⁴³

Správní orgán, který přezkoumávané rozhodnutí vydal, může rozhodnout sám v případě, že podnět k přezkumnému řízení dal účastník, správní orgán mu plně vyhoví a zároveň nebude způsobena újma žádnému jinému účastníkovi, ledaže by s tím všichni, kterých se to týká,

¹³⁸ § 178 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

¹³⁹ § 2 odst. 1 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴⁰ HENYCH, Václav. Zákon o matrikách: s komentářem. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015, s. 34.

¹⁴¹ VEDRAL, Josef. *Správní řád: komentář*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Bova Polygon, 2012, s. 824.

¹⁴² JEMELKA, Luboš a kol. *Správní řád: komentář*. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2023, s. 700.

¹⁴³ VEDRAL, Josef. *Správní řád: komentář*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Bova Polygon, 2012, s. 806.

souhlasili. Pokud nebudou tyto podmínky splněny, předá správní orgán věc k provedení přezkumného řízení svému nadřízenému správnímu orgánu. Jestliže je přezkoumáváno rozhodnutí odvolacího správního orgánu, může být přezkoumáno i rozhodnutí, které bylo vydáno v prvním stupni. Pokud by se jednalo o rozhodnutí ústředního správního úřadu, bude v přezkumném řízení rozhodovat ministr nebo vedoucí jiného ústředního správního úřadu.¹⁴⁴ Příslušný správní orgán si musí vyžádat od správního orgánu, který rozhodnutí vydal, spisový materiál.¹⁴⁵ Účastníky přezkumného řízení jsou účastníci původního řízení, případně jejich právní nástupci.¹⁴⁶ Jsou jimi však pouze ti účastníci, kterých se přezkumné řízení dotýká.¹⁴⁷

V případě, že je porušení právního předpisu zjevné již ze spisového materiálu a zároveň jsou splněny i ostatní podmínky pro přezkumné řízení a není potřeba vysvětlení účastníků, může správní orgán provést zkrácené přezkumné řízení, ve kterém se neprovádí dokazování a prvním úkonem správního orgánu je rovnou vydání rozhodnutí.¹⁴⁸ Ke zkrácenému přezkumnému řízení by správní orgán neměl přistoupit v případě, že má o splnění některých podmínek přezkumného řízení pochybnosti.¹⁴⁹

Skutečnost, že zápisem některých jmen došlo k porušení právního předpisu, je ve většině případů zřejmá již ze samotné státní evidence, splnění ostatních podmínek pro přezkumné řízení však není v matričních věcech zcela jednoznačné. Jedná se o věci osobního stavu, a tudíž je nutné zkoumat nabytí práv v dobré víře.¹⁵⁰ Možnost vedení zkráceného přezkumného řízení proto u nezákonně zapsaných jmen nepředpokládám.

Zákonnost rozhodnutí se posuzuje podle právního stavu a skutkových okolností v době jeho vydání. Nepřihlíží se k vadám řízení, o kterých lze mít důvodně za to, že nemohly mít vliv na správnost napadeného rozhodnutí a jeho soulad s právními předpisy.¹⁵¹ To však neznamená, že by nebylo možné provést a doplnit dokazování, pokud má správní orgán za to, že byl skutkový stav zjištěn nedostatečně. Nové důkazy, které nebyly ve správním řízení součástí správního spisu, lze použít, pokud jsou schopny vypovídat o skutkovém stavu v době vydání správního rozhodnutí a pokud jsou schopny potvrdit nebo vyvrátit skutkový stav zjištěný správním orgánem ve správním řízení.¹⁵² Správní orgán, který vede přezkumné řízení, je

¹⁴⁴ § 95 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴⁵ VEDRAL, Josef. *Správní řád: komentář*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Bova Polygon, 2012, s. 824.

¹⁴⁶ § 95 odst. 5 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴⁷ VEDRAL, Josef. *Správní řád: komentář*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Bova Polygon, 2012, s. 830.

¹⁴⁸ § 98 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴⁹ JEMELKA, Luboš a kol. *Správní řád: komentář*. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2023, s. 716.

¹⁵⁰ § 94 odst. 2 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵¹ § 96 odst. 2 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵² Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. srpna 2016, sp. zn. 5 As 203/2015.

oprávněn zajistit v případě potřeby vyjádření účastníků řízení a správních orgánů, které řízení prováděly.¹⁵³

Správní orgán však nesmí do přezkumného řízení vtáhnout skutkové okolnosti, které v době vydání přezkoumávaného rozhodnutí sice existovaly, ale v původním řízení nevyšly najevo, jelikož by tak překročil zákonné mantinely přezkumného řízení.¹⁵⁴ Okamžikem zafixování právního stavu a skutkových okolností je okamžik vydání rozhodnutí, které je přezkoumáváno. Nelze tedy přihlídnout ani ke změnám právního stavu a skutkových okolností, které nastaly po vydání rozhodnutí do jeho právní moci. Následná změna právních předpisů tak nebude mít vliv na posouzení zákonnosti přezkoumávaného rozhodnutí.¹⁵⁵ Skutečnost, že se zdobnělá a domácká jména zapsaná do matriční knihy před novelou matričního zákona stala s její účinností zákonnými, sama o sobě přezkum nevylučuje.

3.2. Podmínky přezkumného řízení

S ohledem na presumpci správnosti správních rozhodnutí, zájem na nezměnitelnosti a nezrušitelnosti rozhodnutí správních orgánů a právní jistotu je změna správního rozhodnutí přípustná jen za splnění všech zákonem stanovených podmínek v případě, že zájem na zákonnosti rozhodnutí převáží nad zájmem na ochraně adresáta veřejné správy.

Přezkumné řízení není přípustné v případě správního rozhodnutí, kterým bylo rozhodnuto ve věci osobního stavu a žadatel rozhodnutím nabyt práva v dobré víře.¹⁵⁶ Komentář ke správnímu řádu stanoví, že rozhodnutí ve věcech osobního stavu jsou také některá rozhodnutí dle matričního zákona, např. rozhodnutí o změně jména a příjmení.¹⁵⁷ Zápis jména do matriční knihy lze tak rovněž považovat za věc osobního stavu. Aby bylo přezkumné řízení nepřípustné, musí být současně splněna také podmínka nabytí práv v dobré víře.

Dobrá víra je neurčitý právní pojem, který není v zákoně přímo definován. Jedná se o nezaviněnou nevědomost jedince, který se zřetelem ke všem okolnostem nevěděl a ani vědět nemohl, že je určitý stav v rozporu s právem.¹⁵⁸ Dobrá víra účastníka řízení se vztahuje k nezákonnosti jakožto důvodu pro změnu nebo zrušení rozhodnutí v přezkumném řízení, a to ve smyslu, zda účastník řízení nezákonnost nezpůsobil, nepodílel se na ní, ani o ní nevěděl,

¹⁵³ PRŮCHA, Petr. *Správní řád: s poznámkami a judikaturou: podle stavu k 1.7.2019*. 4. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019, s. 330.

¹⁵⁴ JEMELKA, Luboš a kol. *Správní řád: komentář*. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2023, s. 707.

¹⁵⁵ JEMELKA, Luboš a kol. *Správní řád: komentář*. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2023, s. 706.

¹⁵⁶ § 94 odst. 2 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵⁷ VEDRAL, Josef. *Správní řád: komentář*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Bova Polygon, 2012, s. 812.

¹⁵⁸ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. března 2022, sp. zn. 1 As 334/2021.

a tudíž považoval rozhodnutí s ohledem na zásadu presumpce správnosti rozhodnutí správních orgánů za zákonné. Pokud by se v přezkumném řízení nepodařilo správnímu orgánu nenabytí práv v dobré víře prokázat, musel by přezkumné řízení zastavit.¹⁵⁹

Pokud došlo k vydání rozhodnutí na základě nepravdivých údajů uvedených účastníkem řízení, a to ať již v žádosti nebo v průběhu řízení, nejednalo by se o práva nabytá v dobré víře¹⁶⁰ bez ohledu na to, zda žadatel nepravdivé informace uvedl úmyslně či nikoliv.¹⁶¹ Jestliže naopak spočívá rozpor rozhodnutí s právními předpisy výlučně v postupu správního orgánu, ke kterému účastník svým jednáním nijak nepřispěl a je v dobré víře, že rozhodnutí bylo vydáno na základě správného postupu správního orgánu, je třeba dobrou víru reflektovat.¹⁶²

Zda účastníkovi dobrá víra svědčí či nikoliv, bude vždy záležet na konkrétních skutkových a právních okolnostech. Pro vznik a trvání dobré víry je podstatná doba, která uplynula od vydání nezákonného rozhodnutí, povaha, míra a příčina nezákonnosti.¹⁶³ Zájem na nezrušitelnosti a nezměnitelnosti některých rozhodnutí převažuje nad souladem rozhodnutí se zákonem.¹⁶⁴

Zda došlo k nabytí jména a práva jej užívat v dobré víře či nikoliv, bude vždy záležet na posouzení konkrétního případu. Pokud by žadatel např. uvedl falešné důkazy, které by měly svědčit o existenci jména, jeho dobrá víra bezpochyby dána nebude. Rodiče, kteří pro své dítě žádali zápis zdrobnělého, domácího, pravopisně nesprávného či neexistujícího jména, jako je např. Pája, Symona či Košíková, mohli jeho nezákonnost zjistit z matričního zákona či z publikace *Jak se bude vaše dítě jmenovat?*. Předpokládám, že řada žadatelů rovněž věděla, že se nejedná o standardní jméno či tvar, který by našli v kalendáři nebo který by se ve společnosti běžně vyskytoval, možná ani oni sami nebyli o správné pravopisné podobě jména přesvědčeni a pouze doufali, že jim příslušná matrika jméno zapíše, stejně jako zapsala i jiná netradiční jména. Naopak např. u jména Anička si lze představit nabytí práv v dobré víře, jelikož u některých podobných jmen již došlo k osamostatnění zdrobnělin a uznání za správné pravopisné podoby, příkladem je Alenka či Amálka.¹⁶⁵

Správní řád ve svých ustanoveních o přezkumném řízení vyjadřuje také zásadu proporcionality. Pokud správní orgán přezkumné řízení zahájí a dojde k závěru, že rozhodnutí

¹⁵⁹ VEDRAL, Josef. *Správní řád: komentář*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Bova Polygon, 2012, s. 811.

¹⁶⁰ JEMELKA, Luboš a kol. *Správní řád: komentář*. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2023, s. 696.

¹⁶¹ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 23. října 2012, sp. zn. 1 As 145/2012

¹⁶² Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. srpna 2016, sp. zn. 5 As 203/2015.

¹⁶³ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. března 2022, sp. zn. 1 As 334/2021.

¹⁶⁴ JEMELKA, Luboš a kol. *Správní řád: komentář*. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2023, s. 693.

¹⁶⁵ KNAPPOVÁ, Miloslava. *Jak se bude vaše dítě jmenovat?* 6. vydání. Praha: Academia, 2017, s. 356, 361.

sice bylo vydáno v rozporu s právními předpisy, ale újma, která by vznikla změnou nebo zrušením rozhodnutí některému účastníkovi, který nabyl práva v dobré víře, by byla ve zjevném nepoměru k újmě, která by vznikla jinému účastníkovi nebo veřejnému zájmu, tak řízení zastaví.¹⁶⁶

Správní orgán musí vždy nejdříve hodnotit, jaká práva účastník řízení z rozhodnutí nabyt, následně zda je nabyt v dobré víře, pokud ano, identifikuje správní orgán újmu, která jednotlivým účastníkům a veřejnému zájmu hrozí, a tyto újmy poměří.¹⁶⁷ Rozhodnutí, zda bude upřednostněna zásada legality nebo dobrá víra a zvážení všech okolností, závisí vždy na správním orgánu.¹⁶⁸

Cílem je, aby správní orgány nevydaly rozhodnutí, které by vyvolalo ještě větší poruchy správy či větší újmu účastníkům, než které způsobilo původní nezákonné rozhodnutí. Z tohoto důvodu dává zákon v určitých případech přednost možnosti ponechání protiprávního rozhodnutí beze změny.¹⁶⁹

Správní orgán se zabývá střetem těchto zásad až po zahájení přezkumného řízení. Výše uvedené tedy nemůže být důvodem pro nezahájení přezkumného řízení.¹⁷⁰ Rozhodnutí o zastavení přezkumného řízení musí obsahovat správní úvahu a musí být vymezeno, jaké újmy správní orgán v konkrétním případě posuzoval, podle jakých kritérií a zdůvodnit, proč dospěl k upřednostnění práva nabytého v dobré víře na základě postupu správního orgánu v rozporu s právními předpisy.¹⁷¹ Upustit od ochrany dobré víry bude možné pouze, pokud dojde k ohrožení závažného veřejného zájmu.¹⁷² Újmou, která vznikla veřejnému zájmu však nemůže být sama skutečnost, že je rozhodnutí nezákonné.¹⁷³ Pokud by bylo přezkumné řízení dle tohoto ustanovení zastaveno, lze proti usnesení o zastavení podat žalobu proti rozhodnutí správního orgánu ke správnímu soudu.¹⁷⁴

Zásada ochrany veřejného zájmu je jedna ze základních zásad správního řádu zakotvena v § 2 odst. 4 a spočívá v hledání a přijímání řešení, která jsou v souladu s veřejným zájmem.

¹⁶⁶ § 94 odst. 4 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁶⁷ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. března 2022, sp. zn. I As 334/2021.

¹⁶⁸ VEDRAL, Josef. *Správní řád: komentář*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Bova Polygon, 2012, s. 817.

¹⁶⁹ VEDRAL, Josef. *Správní řád: komentář*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Bova Polygon, 2012, s. 820.

¹⁷⁰ VEDRAL, Josef. *Správní řád: komentář*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Bova Polygon, 2012, s. 817.

¹⁷¹ Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 31. 1. 2013, čj. 22 A 160/2010.

¹⁷² Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. března 2022, sp. zn. I As 334/2021.

¹⁷³ VEDRAL, Josef. *Správní řád: komentář*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Bova Polygon, 2012, s. 817.

¹⁷⁴ JEMELKA, Luboš a kol. *Správní řád: komentář*. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2023, s. 695.

Konkrétní veřejný zájem by měly definovat jednotlivé zákony správního práva hmotného a správní orgány by je měly následně při aplikaci těchto zákonů konkretizovat. Pokud správní řád odkazuje na veřejný zájem, jedná se o odkaz na jednotlivé veřejné zájmy, které vyplývají z jednotlivých zákonů. Univerzální a obecně platný veřejný zájem zřejmě neexistuje, v řadě případů se jedná o společné soukromé zájmy jednotlivců a jejich skupin.¹⁷⁵ Veřejný zájem je pluralita veřejných zájmů, mezi které spadá např. ochrana základních lidských práv a svobod, ochrana životního prostředí atd. Veřejný zájem je zájmem širší veřejnosti či státu.¹⁷⁶ Jedná se o druh zájmu, který je obecně prospěšný, opakem je čistě soukromý zájem.¹⁷⁷

Sám matriční zákon se však o veřejném zájmu nezmiňuje. Za veřejný zájem lze považovat zájem na zachování lidské důstojnosti, osobní cti a dobré pověsti příslušných nositelů nezákonných jmen, i zájem na vývoji jmen v České republice. Zájem, aby u nás byla jména důstojná, nikoliv ponižující, hanlivá, posměšná či vymyšlená. Újmou ve veřejném zájmu může být i povolení zápisu jednoho nevhodného jména, které může být následně zapsáno i dalším osobám a tím zasáhnout již větší skupinu jednotlivců.

U některých zapsaných jmen, která značně překračují zákonné meze, lze považovat veřejný zájem za převažující. Újma, která může vzniknout např. Košíkové v průběhu života spolu s újmou, která hrozí i potencionální větší skupině nositelů tohoto jména, je větší než újma, která by nositeli vznikla změnou jména v prvních letech života. Pokud bychom však posuzovali např. jméno Anička nebo Honza, byla by změnou tohoto jména způsobena nositeli větší újma, než újma, která by vznikla veřejnému zájmu při jeho užívání. Nejedná se o hanlivá, vymyšlená ani silně citově zabarvená jména. U takových opakovaných zápisů by měl být dán spíše podnět na osamostatnění a zoficiálnění těchto prozatím domácích či zdobných tvarů.

Teoreticky by však k aplikaci ustanovení § 94 odst. 4 správního řádu v matričních věcech v praxi ani dojít nemělo. Matriční věci jsou věci osobního stavu, a tudíž je přezkumné řízení přípustné pouze, pokud účastník nenabyl práva v dobré víře. Účastník řízení, který v matriční věci nabude svá práva v dobré víře, by se tak neměl v přezkumném řízení ani ocitnout.

¹⁷⁵ VEDRAL, Josef. *Správní řád: komentář*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Bova Polygon, 2012, s. 100.

¹⁷⁶ JEMELKA, Luboš a kol. *Správní řád: komentář*. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2023, s. 29.

¹⁷⁷ FRUMAROVÁ, Kateřina a kol. *Správní právo procesní*. Praha: C.H. Beck, 2021, s. 31.

3.3. Lhůty pro zahájení přezkumného řízení

Usnesení o zahájení přezkumného řízení lze vydat nejpozději do dvou měsíců ode dne, kdy se příslušný správní orgán dozvěděl o důvodu zahájení přezkumného řízení. Nejpozději lze však přezkumné řízení zahájit do jednoho roku od právní moci napadeného rozhodnutí.¹⁷⁸

Pro počátek běhu dvouměsíční lhůty je rozhodný den, kdy se příslušný správní orgán o důvodu zahájení přezkumného řízení dozvěděl. Lhůta nezačíná běžet v okamžiku obdržení podnětu k zahájení přezkumného řízení, ale až v okamžiku kdy správní orgán získá poznatky, informace a důkazní prostředky, na základě kterých později dojde k závěru, že rozhodnutí bylo vydáno v rozporu s právními předpisy. Okamžikem zahájení přezkumného řízení je okamžik vydání usnesení o zahájení přezkumného řízení, nikoliv okamžik jeho oznámení účastníkům či jeho právní moc. Proti usnesení o zahájení přezkumného řízení je přípustné podání odvolání účastníkem. Odvolání nemá odkladný účinek a tudíž nebrání pokračování v přezkumném řízení.¹⁷⁹

Lhůty pro zahájení přezkumného řízení jsou přesně ohraničené a nepřekročitelné. Dvouměsíční subjektivní lhůtu lze využít pouze, pokud do jejího běhu nezasahuje konec jednorocní objektivní lhůty.¹⁸⁰ Totéž platí i naopak. Kombinace těchto lhůt odráží, že po uplynutí stanovené doby převažuje zájem na stabilitě právních vztahů založených rozhodnutím, přestože byla rozhodnutí vydána v rozporu s právními předpisy.¹⁸¹ Jedná se o lhůty prekluzivní, propadné, které není možné žádným způsobem prodloužit.¹⁸² Stanovené lhůty platí také pro vydání rozhodnutí ve zkráceném přezkumném řízení.¹⁸³

Přezkumné řízení lze zahájit nejpozději do jednoho roku od zápisu nezákonného jména, což znemožňuje plošné odstranění nezákonných jmen a nastavení souladu matriční praxe s původním zněním matričního zákona. Z podnětu správních orgánů si tak lze představit pouze odstranění jmen, jejichž nezákonnost by byla zjištěna na základě následné kontroly správního orgánu. Návrhům *de lege ferenda*, které se týkají kontroly zapisovaných jmen jak uvnitř matričních úřadů, tak úřady nadřízenými, se věnuje poslední kapitola diplomové práce.

¹⁷⁸ § 96 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁷⁹ JEMELKA, Luboš a kol. *Správní řád: komentář*. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2023, s. 704 - 705.

¹⁸⁰ PRŮCHA, Petr. *Správní řád: s poznámkami a judikaturou: podle stavu k 1.7.2019*. 4. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019, s. 329.

¹⁸¹ VEDRAL, Josef. *Správní řád: komentář*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Bova Polygon, 2012, s. 836.

¹⁸² JEMELKA, Luboš a kol. *Správní řád: komentář*. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2023, s. 711.

¹⁸³ JEMELKA, Luboš a kol. *Správní řád: komentář*. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2023, s. 716.

3.4. Rozhodnutí v přezkumném řízení

Pokud správní orgán po zahájení přezkumného řízení zjistí, že právní předpisy nebyly přezkoumávaným rozhodnutím porušeny, zastaví řízení usnesením, které poznamená do spisu. V přezkumném řízení v prvním stupni nelze rozhodnutí ve věci vydat po uplynutí patnácti měsíců ode dne, kdy nabylo rozhodnutí ve věci právní moci. Pokud i po uplynutí této lhůty přezkumné řízení probíhá, správní orgán ho zastaví usnesením, které poznamená do spisu. Pokud dojde příslušný správní orgán k závěru, že bylo rozhodnutí vydáno v rozporu s právními předpisy, tak jej zruší nebo změní, případně zruší a vrátí věc správnímu orgánu prvního stupně nebo odvolacímu správnímu orgánu. Správní orgány, kterým je rozhodnutí vráceno, jsou vázány právním názorem příslušného správního orgánu, který rozhodnutí zrušil a vrátil.¹⁸⁴ Vázanost právním názorem může být prolomena pouze z důvodu nových skutkových zjištění, nebo v případě změny právní úpravy.¹⁸⁵ Při novém projednání věci se již postupuje podle aktuální právní úpravy a skutkových okolností existujících v době nového projednávání a rozhodování věci.¹⁸⁶

Kterému správnímu orgánu bude věc vrácena k novému projednání závisí na tom, zda přezkoumávající správní orgán zruší i rozhodnutí správního orgánu prvního stupně, pokud ano, vrátí rozhodnutí prvostupňovému orgánu. Jinak bude rozhodnutí vráceno orgánu odvolacímu.¹⁸⁷ Přezkumné řízení včetně zkráceného je zpravidla dvojinstanční. Patnáctiměsíční lhůta pro vydání rozhodnutí se vztahuje jen na rozhodnutí v přezkumném řízení v prvním stupni, neomezuje vydání rozhodnutí v druhém stupni přezkumného řízení. Meritorní rozhodnutí v přezkumném řízení má všechny znaky prvoinstančního rozhodnutí, je proti němu tedy možné podat odvolání nebo rozklad.¹⁸⁸

Změna rozhodnutí přichází v úvahu, pokud lze změnou napravit rozpor s právními předpisy, aniž by byla potřeba věc vrátit k novému projednání a rozhodnutí. Ke zrušení rozhodnutí přistoupí správní orgán např., pokud přezkoumávané rozhodnutí nemělo být ani vydáno, protože chybí zákonný podklad. Zrušení a vrácení věci k novému projednání se předpokládá, jestliže správní orgán zjistí, že nápravy nelze dosáhnout změnou rozhodnutí,

¹⁸⁴ § 97 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁸⁵ JEMELKA, Luboš a kol. *Správní řád: komentář*. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2023, s. 712.

¹⁸⁶ VEDRAL, Josef. *Správní řád: komentář*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Bova Polygon, 2012, s. 849.

¹⁸⁷ VEDRAL, Josef. *Správní řád: komentář*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Bova Polygon, 2012, s. 847.

¹⁸⁸ PRŮCHA, Petr. *Správní řád: s poznámkami a judikaturou: podle stavu k 1.7.2019*. 4. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019, s. 333.

jelikož jsou zde závažné nedostatky při zjišťování stavu věci, které nelze v přezkumném řízení napravit, nebo je rozhodnutí z důvodu nesrozumitelnosti nepřezkoumatelné.¹⁸⁹

Správní orgán by měl při svém rozhodování v přezkumném řízení preferovat změnu přezkoumávaného rozhodnutí, a to zejména z důvodu zásady procesní ekonomie, minimalizace nákladů a zatěžování dotčených osob. Změna přezkoumávaného rozhodnutí může být i v neprospěch účastníka řízení. Správní řád umožňuje v případě vydání rozhodnutí v rozporu se zákonem prolomení zásady zákazu reformationis in peius, tedy zákazu změny k horšímu.¹⁹⁰

U přezkumu zápisu jména do matriční knihy v rozporu se zákonem se nejvhodnějším řešením jeví změna jména přímo správním orgánem, který přezkumné řízení vede. Správní orgán může doplnit dokazování a vyžádat si znalecký posudek nebo odborné podklady od veřejné výzkumné instituce týkající se správné pravopisné podoby jména v době vydání přezkoumávaného rozhodnutí. V případě potřeby provést rozsáhlejší dokazování lze v přezkumném řízení rozhodnout i o zrušení zápisu a vrácení věci správnímu orgánu, o jehož rozhodnutí se jedná. Při novém projednávání se již postupuje dle aktuální právní úpravy, která zdrobněliny a domácké tvary povoluje. Některá dříve nezákonná jména by tak mohla být do matriční knihy zapsána opětovně, jelikož by již byla v souladu s právními předpisy. V takovém případě by však celé přezkumné řízení postrádalo význam.

3.5. Právní následky rozhodnutí pro adresáta s návrhy de lege ferenda

Z výše provedeného výzkumu vyplývá, že některá nezákonně zapsaná jména by mohla být předmětem přezkumného řízení. Vlastní podnět správního orgánu či podnět kohokoliv jiného by musel být podán v poměrně krátké době tak, aby bylo možné přezkumné řízení zahájit do jednoho roku od vydání rozhodnutí. Přezkumné řízení by bylo přípustné, přestože je zápis jména do matriční knihy věci osobního stavu, pokud by osoba nenabyla práva v dobré víře, tedy pokud by o nezákonnosti svého jména věděla nebo alespoň vědět mohla. Při splnění těchto podmínek by bylo možné v přezkumném řízení rozhodnout o nezákonnosti daného zápisu a změně nezákonně zapsaného jména. Zde nastává významná otázka, a to od kdy nastanou právní účinky vydaného rozhodnutí a zejména jakým způsobem by mělo být jméno změněno.

Správnímu orgánu je dána možnost správního uvážení, od kdy nastanou účinky rozhodnutí v přezkumném řízení ve vztahu k přezkoumávanému rozhodnutí.¹⁹¹ Účinky rozhodnutí vydaného v přezkumném řízení mohou nastat od právní moci nebo předběžně

¹⁸⁹ JEMELKA, Luboš a kol. *Správní řád. komentář*. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2023, s. 712.

¹⁹⁰ JEMELKA, Luboš a kol. *Správní řád: komentář*. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2023, s. 711-712.

¹⁹¹ JEMELKA, Luboš a kol. *Správní řád: komentář*. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2023, s. 718.

vykonatelnosti rozhodnutí vydaného v přezkumném řízení, nebo mohou nastat i zpětně od právní moci nebo předběžné vykonatelnosti přezkoumávaného rozhodnutí. Správní orgán, který přezkoumávané rozhodnutí změní nebo zruší pro jeho vydání v rozporu s právními předpisy, zároveň určí, odkdy nastávají účinky vydaného rozhodnutí.¹⁹² Režim nastoupení účinků rozhodnutí je třeba náležitě odůvodnit.¹⁹³

Jestliže se rozhodnutí mění nebo ruší, byla jím uložena povinnost a neodůvodňují okolnosti případu jiné řešení, určí správní orgán, že účinky rozhodnutí v přezkumném řízení nastávají ode dne právní moci nebo předběžné vykonatelnosti přezkoumávaného rozhodnutí. Pokud se naopak rozhodnutím, které se mění či ruší, přiznalo právo, a okolnosti případu neodůvodňují jiné řešení, určí správní orgán, že účinky rozhodnutí v přezkumném řízení nastávají ode dne jeho právní moci nebo předběžné vykonatelnosti. Pokud by však bylo přezkoumávané rozhodnutí vydáno na základě nesprávných nebo neúplných údajů uvedených žadatelem, určí správní orgán, že účinky rozhodnutí v přezkumném řízení nastávají již ode dne právní moci nebo předběžné vykonatelnosti přezkoumávaného rozhodnutí.¹⁹⁴ Jedná se o určitou sankci za uvedení nesprávných či neúplných údajů.¹⁹⁵ A to bez ohledu na to, zda tak žadatel učinil úmyslně nebo vlastní nedbalostí.¹⁹⁶

Správní orgány by měly při rozhodování dát přednost změně nezákonného rozhodnutí s účinky až od právní moci rozhodnutí vydaného v přezkumném řízení, pokud bude možné nápravy dosáhnout tímto způsobem. Zrušení rozhodnutí, zejména pak zrušení rozhodnutí se zpětnými účinky by mělo být spíše výjimečné.¹⁹⁷

V případě změny jména si nelze příliš představit, že by právní účinky nastaly zpětně ke dni právní moci přezkoumávaného rozhodnutí. Stejně jako v případě změny jména na základě žádosti, či změny příjmení po uzavření manželství by měly právní účinky nastat až ke dni právní moci rozhodnutí vydaného v přezkumném řízení. Zápis jména do svazku matriční knihy představuje přiznání práva na užívání jména a zároveň také povinnost užívat jméno v úředním styku. Jestliže bylo rozhodnutím přiznáno právo, měl by správní orgán určit, že účinky rozhodnutí v přezkumném řízení nastanou ex nunc, a to i v případě vydání nezákonného

¹⁹² § 99 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁹³ PRŮCHA, Petr. *Správní řád: s poznámkami a judikaturou: podle stavu k 1.7.2019*. 4. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019, s. 338.

¹⁹⁴ § 99 odst. 2, 3 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁹⁵ VEDRAL, Josef. *Správní řád: komentář*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Bova Polygon, 2012, s. 856.

¹⁹⁶ JEMELKA, Luboš a kol. *Správní řád: komentář*. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2023, s. 719.

¹⁹⁷ VEDRAL, Josef. *Správní řád: komentář*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Bova Polygon, 2012, s. 822.

rozhodnutí na základě nesprávných údajů uvedených žadatelem. Dostatečnou sankci představuje již samotná změna jména.

Stěžejní otázkou je, jak postupovat, pokud by bylo v přezkumném řízení rozhodnuto, že zákonem zakázané jméno konkrétní osoby nemůže v matriční knize setrvat. Nutno připomenout, že rozhodnutí v přezkumném řízení lze vydat pouze do patnácti měsíců od právní moci zápisu jména do matriční knihy. Tím pádem se až na výjimky nebude jednat o dospělé jedince, kteří jsou na své jméno již několik let zvyklí, nebo jejichž jméno vešlo ve veřejnou známost. Taková situace by mohla nastat pouze, pokud by někdo v průběhu života požádal o změnu jména na jméno nezákonné, které by matriční úřad v rozporu s právními předpisy zapsal.

Nejvíce logické jsou změny jmen zdrobnělých, domáckých a jmen v nesprávné pravopisné podobě na základní podoby jmen, ze kterých pocházejí. Jako příklad lze uvést změnu jména Janička na Janu, jména Věrka na Věru apod. Zároveň by měla být dána i možnost volby, např. jméno Pavlínka či Pája by mělo být možné změnit na Pavlu i Pavlínu, stejně tak přichází v úvahu i cizojazyčné podoby daného jména, jako např. slovenský tvar Paulína.¹⁹⁸ Pokud by se někomu zákonný tvar jména nelíbil, mohl by si zvolit i jakékoliv jiné jméno, které bude v souladu se zákonem. Svobodnou volbu jména omezenou pouze zákonnými hranicemi je nutné ponechat i v přezkumném řízení. Nikoho nelze nutit do užívání konkrétního jména v případě, že si sám zvolí jiné jméno, které bude v souladu s právními předpisy. U neexistujících jmen jako je např. Matrix, Spartakus, Košíková či u jmen, u kterých není zřejmé, ze kterých základních tvarů pochází, lze ponechat volbu jména rovnou na samotném adresátovi, resp. jeho zákonných zástupcích.

Stanovisko účastníka přezkumného řízení, o jehož jméno, případně jméno jeho dítěte se jedná, by mělo být zjištěno v průběhu přezkumného řízení. Na základě vyjádření účastníka by měl být následně změněn přezkoumávaný zápis v matriční knize. V případě, že by bylo nutné provést rozsáhlé dokazování, jelikož by účastník řízení nespolupracoval, neurčil existující pravopisně správné jméno, nepředložil znalecký posudek apod., mohl by správní orgán provádějící přezkum rozhodnutí zrušit a vrátit k novému projednání a rozhodnutí věci.

Změna jména sice představuje výrazný zásah do osobní sféry člověka, k nezákonnosti zápisu však přispěl žádostí o jméno sám žadatel. Nikdo neponese následky za pochybení správního orgánu, ke kterému by nijak nepřispěl. Jméno se dané osobě sice změní v osobních dokladech, v soukromém i úředním styku, na druhou stranu se ale nemusí jednat o zcela nové

¹⁹⁸ KNAPPOVÁ, Miloslava. Jak se bude vaše dítě jmenovat? 6. vydání. Praha: Academia, 2017, s. 521.

a odlišné jméno, ale pouze o změnu jeho tvaru tak, aby odpovídalo zákonu. U jmen, která byla zapsána pravopisně nesprávně, bude změna jména zřejmá pouze z jeho písemné podoby.

4. Návrhy de lege ferenda

Matriční knihy vykazují řadu jmen, která byla do jejich svazku zapsána za předchozího znění matričního zákona v rozporu s právními předpisy. Čtvrtá kapitola přináší na základě informací zjištěných provedeným výzkumem návrhy de lege ferenda, jak k nezákonným jménům přistoupit, aby bylo přijaté řešení co nejvhodnější pro veřejný zájem i jejich samotné nositele. Dále představuje konkrétní kroky, pomocí kterých by se do budoucna dalo nezákonným zápisům předcházet v co nejvyšší možné míře.

4.1. Návrhy na odstranění jmen zapsaných v rozporu se zákonem

Plošné odstranění všech jmen, která byla do matriční knihy zapsána v rozporu se zákonem, není s ohledem na lhůty, ve kterých lze přezkumné řízení zahájit a vydat v něm rozhodnutí, možné. Stanovené časové omezení je však z důvodu zachování právní jistoty nezbytné. Změna jména u někoho, kdo je na něj zvyklý desítky let, není žádoucí. V takovém případě převažuje ochrana adresáta veřejné správy před nápravou nezákonného rozhodnutí.

Stejně tak by z hlediska procesní ekonomie s ohledem na současný postoj zákonodárce postrádalo smysl měnit zdobnělá a domácká jména na jejich základní podoby. Ten, jehož jméno by bylo v přezkumném řízení změněno, by mohl následně požádat o změnu jména zpět na jeho původní, nyní již zákonný tvar. Odstraněna by však měla být jména, která vůbec nejsou jménem. U takových zápisů je potřeba zabránit jejich opakování a ochránit zejména samotné nositele. Příkladem je jméno Matrix, Košíková či Spasitel.

Aby byla matriční praxe co nejvíce v souladu se zákonem, mělo by na základě vývoje jmen docházet k přehodnocování některých zdobnělých a domáckých tvarů, které jsou do matričních knih zapisovány opakovaně. K obdobnému kroku přistoupili jazykovědci již několikrát, výsledkem je např. jméno Katka, Magda, Ondra či Vítek. Za samostatnou základní podobu jména by mohlo být uznáno např. jméno Vašek, Honza nebo Anička. Jedná se o tvary, kterými se nositelé těchto jmen běžně oslovují, aniž by je společnost považovala za výrazně citově zabarvená a příliš osobní či naopak hanlivá. Osamostatnění a zoficiálnění novějších tvarů může přispět také tomu, aby se zcela nevytratila některá tradiční jména, ale aby začaly být užívány jejich modernější podoby.

Budoucnost jmen se bude z velké části odvíjet od toho, do jaké míry budou matriční úřady nově zdobnělá a domácká jména zapisovat. Je otázkou, zda povolí v podstatě jakýkoliv tvar, který u daného jména přichází v úvahu, tedy např. i zmíněné jméno Kačena, Luciáš, Jéňa, Honík, Hond'ula, nebo zda na základě správního uvážení zapíše pouze tvary jako je Lukášek,

Nikolka, Peřa apod. Tímto postupem by však mohly vznikat nedůvodné rozdíly vycházející pouze z osobního posouzení jednotlivých matrikářů. Docházelo by k situacím, kdy konkrétní tvar některé matriční úřady zapíše, zatímco jiné ne, což by opět nevedlo k jednotnosti výkladu matričního zákona.

Pokud by se však matriční úřady striktně držely matričního zákona a vykládaly jej přísně, tak by žádné zdobné ani domácké jméno nezapsaly, jelikož zákonodárce stále trvá na tom, aby byla jména zapisována ve správné pravopisné podobě, což zdobné ani domácké tvary nejsou. Vše bude tedy záviset na tom, jak se k novele matričního zákona postaví praxe.

Diplomová práce se zapisováním zdobných a domáckých jmen do matriční knihy nesouhlasí a navrhuje, aby se zákonodárce v tomto ohledu vrátil k původnímu znění matričního zákona. V takovém případě by se dalo kromě neexistujících jmen uvažovat i o odstranění těch domáckých a zdobných tvarů, jejichž uznání za samostatná jména nepřichází v úvahu, to však pouze v zákonem stanovených lhůtách a při splnění všech podmínek přezkumného řízení.

4.2. Návrhy na předcházení vzniku dalších nezákonných zápisů

Vzhledem k častému překračování zákona ze strany matričních úřadů by se mělo přistoupit zejména k navýšení kontroly. Výkon přenesené působnosti na úseku matrik kontroluje jednou za dva roky úřad s rozšířenou působností u všech matričních úřadů, které jsou v jeho správním obvodu.¹⁹⁹ Krajský úřad ve svém správním obvodu kontroluje kromě výkonu přenesené působnosti na úseku matrik i užívání a změny jména a příjmení, a to u úřadů s rozšířenou působností nejméně jednou za tři roky a u matričních úřadů nejméně jednou za šest let.²⁰⁰ V poslední řadě provádí kontrolu přenesené působnosti na úseku matrik, užívání a změny jména a příjmení u matričních úřadů, úřadů s rozšířenou působností a u krajských úřadů také ministerstvo,²⁰¹ konkrétně Ministerstvo vnitra jakožto ústřední orgán státní správy pro vnitřní věci, kterými jsou mimo jiné i matriky, jména a příjmení.²⁰²

Pravidelná kontrola zapsaných jmen by však měla probíhat v intervalech, které by umožňovaly v případě zjištění závažného pochybení zahájení přezkumného řízení do jednoho roku od zápisu jména do matriční knihy. Kromě kontroly ze strany nadřazených správních orgánů navrhuji, aby probíhala kontrola i uvnitř matričních úřadů, konkrétně aby vedoucí oddělení matriky po ukončení každého měsíce zkontroloval jména, která matrika v příslušném

¹⁹⁹ § 4 odst. 1 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení, ve znění pozdějších předpisů.

²⁰⁰ § 4a odst. 1 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení, ve znění pozdějších předpisů.

²⁰¹ § 4b zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení, ve znění pozdějších předpisů.

²⁰² § 12 odst. 1 písm. b) zákona České národní č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky.

měsíci do matriční knihy zapsala. Dále navrhuji, aby i sám matrikář každé požadované jméno, neuvedené v seznamu jmen, ze kterého vychází, a nedoložené znaleckým posudkem či odborným podkladem, předložil před zápisem jména do matriční knihy ke kontrole vedoucímu oddělení matriky.

Od roku 2027 bude zaveden seznam odborně doložených jmen, který bude obsahovat jména zapsaná do matriční knihy na základě znaleckých posudků a odborných podkladů. Jména bude do seznamu zapisovat ministerstvo, kterému bude matriční úřad povinen oznamovat zápisy takových jmen do 30 dnů od provedení.²⁰³ Oficiální a pravidelně aktualizovaný seznam zapsatelných jmen je něco, co současná matriční praxe postrádá. Existuje pouze oficiální seznam rodově neutrálních jmen. Pokud by matriční úřady mohly do matriční knihy bez znaleckého posudku či odborných podkladů zapsat opravdu pouze jména, která budou součástí seznamu, výrazně by to přispělo ke sjednocení matriční praxe a minimalizaci dalších pochybení, jako byl např. zápis jména Košíková.

Nezákonným zápisům však nebude možné zcela zabránit při setrvání nezákonných jmen v matričních knihách, ty totiž mohou sloužit jako důkaz o existenci jména pro další zápisy. Ani jejich odstranění by však tento problém zcela nevyřešilo, pokud se budou některá jména, která u nás povolena nejsou, vyskytovat v zahraničí. Jestliže se žadateli podaří prokázat, že je někdo nositelem daného jména v jiném státě, lze jméno zapsat i u nás. Představme si situaci, že někdo, jehož jméno se skládá z číslic, se přestěhuje do České republiky, narodí se mu zde dítě a bude požadovat, aby bylo pojmenováno po něm, jako důkaz o existenci jména předloží svůj rodný list. Dle judikatury ve věci „Thymian“ je takový důkazní prostředek postačující. Obdobně tak pravděpodobně došlo i k zápisu jména Barbie či Spartakus.

Jména, která jsou v rozporu se zákonem, by však neměla být do matriční knihy zapisována pouze z důvodu, že do ní již jednou nezákonně pronikla, nebo proto, že jsou užívána v zahraničí, kde zákonodárce zastává odlišný postoj. Pokud budou k zápisu jména do matriční knihy i nadále postačovat jiné důkazní prostředky, než je znalecký posudek a odborné podklady od veřejné výzkumné instituce, bude možné obcházet zákon i nadále a zapisovat do matriční knihy v podstatě cokoliv, co se někomu ve světě podařilo zapsat, za předpokladu, že to žadatel dokáže doložit.

²⁰³ čl. 1 bod 4. zákona č. 414/2023 Sb., kterým se mění zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

Závěr

Jméno je důležitým identifikačním údajem každé osoby, jeho výběr je proto zákonem limitován. Matriční zákon stanovuje, která jména nelze do matriční knihy zapsat, ne vždy jsou však tyto hranice dodržovány. Diplomová práce se proto zabývá zapisováním jmen do matriční knihy v rozporu se zákonem, zkoumá především zapisování jmen zdrobnělých, domáckých a jmen v nesprávné pravopisné podobě. Zmiňuje také jména neexistující.

Zápis zdrobnělých a domáckých jmen byl do konce roku 2023 matričním zákonem zakázán. Přesto se však tato jména vyskytovala v matričních knihách opakovaně. Tento rozpor matriční praxe s právními předpisy vyřešil zákonodárce povolením zápisu všech zdrobnělých a domáckých jmen. Nadále zůstává zapovězen zápis jména neexistujícího, zkomoleného a jména v nesprávné pravopisné podobě.

Diplomová práce přinesla odpovědi na výzkumné otázky stanovené v úvodu práce. Nejprve odpověděla na otázku, jestli byla uvedená změna matričního zákona krok správným směrem. Práce se zdrobnělými a domáckými jmény nesouhlasí a domnívá se, že by se právní úprava měla v tomto ohledu vrátit ke svému původnímu znění. Tento názor podkládá řadou argumentů, které ukazují, že zápis takových jmen bude mít negativní dopad zejména na jejich nositele, kteří pravděpodobně budou v budoucnu častěji žádat o změnu jména. Zdrobnělá a domácká jména představují širokou škálu nejen známých a běžně užívaných tvarů, ale i tvary výrazně citově zabarvené, hanlivé a posměšné. Trend zapisovaných jmen se tak může začít v České republice ubírat zcela jiným, možná i nekontrolovatelným směrem, jak je tomu v některých zahraničních zemích.

Dále byla zodpovězena otázka, zda lze jména zapsaná v rozporu se zákonem z matriční knihy odstranit. Podmínky přezkumného řízení a jeho aplikovatelnost na daná jména zkoumala hlavní část diplomové práce a došla k závěru, že v případě nenabytí práv v dobré víře by mohlo být do patnácti měsíců od právní moci zápisu jména do matriční knihy rozhodnuto o jeho změně. Byla stanovena také kritéria, na základě kterých by mohla být jména měněna. Plošné odstranění všech nezákonných jmen však není s ohledem na lhůty, ve kterých lze přezkumné řízení zahájit, možné a vždy bude nutné posuzovat každý konkrétní případ samostatně.

V poslední kapitole se diplomová práce zabývala otázkou, jak k problematice přistupovat *de lege ferenda*, aby se matriční úřady obdobným zápisům vyvarovaly a sjednotily své postupy. Zjištěné nesrovnalosti by měly být řešeny zejména osamostatněním a uznáním nových, často zapisovaných tvarů za samostatné základní podoby jmen, jako tomu v důsledku vývoje bylo i v minulosti. *De lege ferenda* by mělo dojít k navýšení kontroly zapisovaných

jmen a v případě zjištění závažného porušení právních předpisů zejména u neexistujících jmen by mělo být ve stanovených lhůtách iniciováno zahájení přezkumného řízení.

Závěrem nutno zdůraznit, že ke jménu je potřeba s ohledem na citlivost a důležitost údaje přistupovat zvláště opatrně a dodržovat právní předpisy, a to jak při zápisu jména do matriční knihy, tak při případné změně jména v přezkumném řízení. Jeden nevhodný zápis či změna může způsobit řadu následků jak v budoucí matriční praxi, tak v osobním životě samotného adresáta.

Seznam použité literatury

Monografie

1. ČERVENÁ, Vlasta a kol. *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost: s Dodatkem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky*. 4. vydání. Praha: Academia, 2005, 647 s.
2. FRUMAROVÁ, Kateřina a kol. *Správní právo procesní*. Praha: C.H. Beck, 2021, 510 s.
3. GRONWALDTOVÁ WAGNEROVÁ, Petra, MORÁVKOVÁ, Jitka. *Statusové věci občanů*. Praha: ASPI, 2009, 564 s.
4. HORZINKOVÁ, Eva, NOVOTNÝ Vladimír. *Správní právo procesní*. 6. vydání. Praha: Leges, 2019, 398 s.
5. JURNÍKOVÁ, Jana a kol. *Správní právo: zvláštní část*. 6. doplněné vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2009, 397 s.
6. KNAPPOVÁ, Miloslava. *Jak se bude vaše dítě jmenovat?* 6. vydání. Praha: Academia, 2017, 917 s.
7. KOPEČNÝ, František. *Průvodce našimi jmény*. Praha: Academia, 1974, 149 s.
8. SLÁDEČEK, Vladimír a kol. *Správní právo: zvláštní část: (vybrané kapitoly)*. 3. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2022, 576 s.

Komentáře

9. HENYCH, Václav. *Zákon o matrikách: s komentářem*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015, 349 s.
10. JEMELKA, Luboš a kol. *Správní řád: komentář*. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2023, 1182 s.
11. PRŮCHA, Petr. *Správní řád: s poznámkami a judikaturou: podle stavu k 1.7.2019*. 4. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019, 533 s.
12. VEDRAL, Josef. *Správní řád: komentář*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Bova Polygon, 2012, 1466 s.

Odborné články

13. KODRIKOVÁ, Zuzana. *Jméno jako identifikační znak fyzických osob II*. *Právo a rodina*, 2004, roč. 6, č. 12, s. 20.

14. MACHÁČOVÁ, Lenka. Pravidla pro určení i změnu příjmení dítěte. *Právo a rodina*, 2002, roč. 4, č. 1. s. 5-8.
15. REDAKCE. Určení a změna jména a příjmení dítěte. *Právo a rodina*, 2009, roč. 11, č. 1, s. 20–23.

Právní předpisy

16. Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 104/1991 Sb., o sjednání Úmluvy o právech dítěte.
17. Nařízení vlády č. 594/2006 Sb., o prepisu znaků do podoby, ve které se zobrazují v informačních systémech veřejné správy.
18. Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících.
19. Směrnice Ministerstva vnitra č. j. MV-72740-32/VS-2023 ze dne 23. června 2023, k postupu matričního úřadu při zápisu rodově neutrálního jména.
20. Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky.
21. Vyhláška č. 207/2001 Sb., kterou se provádí zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů.
22. Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů.
23. Zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení, ve znění pozdějších předpisů.
24. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
25. Zákon č. 414/2023 Sb., kterým se mění zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.
26. Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.
27. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
28. Zákon č. 414/2023 Sb., kterým se mění zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

29. Zákon České národní č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky.

Důvodová zpráva

30. Důvodová zpráva k zákonu č. 414/2023 Sb., kterým se mění zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=227420>.

Soudní rozhodnutí

31. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 23. října 2012, sp. zn. 1 As 145/2012.
32. Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 31. ledna 2013, sp. zn. 22 A 160/2010
33. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22. ledna 2015, sp. zn. 4 As 155/2014 (č. 3221/2015 Sb. NSS).
34. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. srpna 2016, sp. zn. 5 As 203/2015 (č. 3454/2016 Sb. NSS).
35. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. srpna 2016, sp. zn. 5 As 203/2015 (č. 3454/2016 Sb. NSS).
36. Nález Ústavního soudu ze dne 24. dubna 2018, sp. zn. I. ÚS 1676/17 (N 77/89 SbNU 187).
37. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. března 2022, sp. zn. 1 As 334/2021.

Internetové zdroje

38. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Nejoblíbenější dětská jména* [online]. Czso.cz, [cit. 18. března 2024]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/nejoblíbenejsi_detska_jmena.
39. JANOŠEK, Vladimír. *Pseudonymous* [online]. Epravo.cz, 21. dubna 2015 [cit. 18. března 2024]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/pseudonymous-97499.html>.
40. KdeJsme.cz [online]. Dostupné z: <https://www.kdejsme.cz/>.

41. MINISTERSTVO VNITRA, odbor všeobecné správy, oddělení matrik a ověřování. *Seznam rodově neutrálních jmen* [online]. Mvcr.cz, 30. června 2023 [cit. 18. března 2024]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/seznam-rodove-neutralnich-jmen.aspx>.
42. MINISTERSTVO VNITRA. *Četnost jmen a příjmení* [online]. Mvcr.cz. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/cetnost-jmen-a-prijmeni.aspx>.
43. ÚSTAV PRO JAZYK ČESKÝ, AV ČR. *Domácké podoby rodných jmen (Klárinka, Luki/Luky)* [online]. Prirucka.ujc.cas.cz, [cit. 18. března 2024]. Dostupné z: <https://prirucka.ujc.cas.cz/?id=743>.
44. ÚSTAV PRO JAZYK ČESKÝ, AV ČR. *Internetová jazyková příručka* [online]. Prirucka.ujc.cas.cz, [cit. 18. března 2024]. Dostupné z: <https://prirucka.ujc.cas.cz/>.
45. Veřejný ochránce práv. *Souhrnná zpráva veřejného ochránce práv o činnosti za rok 2002* [online]. Brno: Veřejný ochránce práv, 2003. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/dokument/2010/Souhrnna_zprava_VOP_2002.pdf.

Shrnutí

Diplomová práce zkoumala zapisování jmen do matriční knihy v rozporu se zákonem a kladla si za cíl odpovědět na otázku, jakým způsobem by bylo možné tento nesoulad praxe se zákonem odstranit. V první kapitole byla vymezena a zhodnocena současná právní úprava. Kapitola druhá uvedla konkrétní příklady jmen, která byla do matriční knihy zapsána v rozporu se zákonem. Hlavní část diplomové práce zkoumala možnost aplikace ustanovení o přezkumném řízení na zápis jména do matriční knihy a navrhla řešení, jak k nezákonným zápisům přistoupit. V průběhu celého výzkumu a zejména ve čtvrté kapitole byly uváděny návrhy de lege ferenda směřující ke sjednocení matriční praxe.

Abstract

Master thesis investigated an entering names into a registry book in contradiction to a law and aim was to answer a question, which approach would be possible to eliminate this contradiction between practice and law. Current juridical adaptation was demarcated and appraised in the first chapter. There were several examples of names stated in the second chapter, which were entered into the registry book in contradiction to the law. Main part of the Master thesis investigated options of application of provision on review procedure of the entering name into the registry book and suggested solutions, how to approach illegal entering of the name. During the whole research and especially in fourth chapter there are proposals de lege ferenda stated, which are aiming for uniting the register practice.

Klíčová slova

Jméno, matriční kniha, matrika, zápis, zdobnělá jména, domácí jména, přezkumné řízení

Key words

Name, registry book, register, registration, diminutive names, domestic names, review procedure